Latvju JAUNATNE

5

1944
GADS

Liela kaŗotāja šķēps ne tikai kauju laukos satriec ienaidnieku pīšļos un putekļos, bet tā plaiksnīšanās ir kā spožs zibens, kas cauri cīņu mutuļiem un dūmakai rāda tautai īsto ceļu pretim laimīgākai nākotnei. Kad varonīgais cīnītājs mirst, viņa šķēpa spožais slavas mirdzums, liekas, paceļas līdzi viņa dvēselei uz debesīm un staro tur vēl cēlāki nekā gaismogi ap svēto galvām, vēl krāšņāki nekā mēness apdārzi un ikvienu savas tautas jaunieti audzē par īstu tēvzemes dēlu un meitu vēl raženāki, nekā pat saule spētu audzēt. Un tāds kaŗotājs, mūsu lielākais šī laika kaŗotājs, bija Bruņinieka pakāpes Dzelzs krusta kavalieris Valdemārs Veiss.

Līdz ar pavasaŗa vēsmām pāri mūsu zemei pārskanēja arī sēru zvani: „Pulkvedis miris!", bet tāpat kā nemirstīga ir visa latviešu tauta, tā arī nemirstīga būs pulkveža Veisa slava. Ik jauna sēkla ņem zemes auglīgo spēku un veldzi, lai dīgtu un augtu, ik jauna audze, ik zēns un meitene, savās sirdīs dziļi ieslēgs katru vārdu par pulkveža slavenajiem darbiem, lai, varonīgas dvēsmas apņemti, paši augtu kvēlā, pašaizliedzīgā tēvzemes mīlestībā.

Kad pulkvedi Veisu veda uz pēdējo dusu, tā diena bija sēru diena visai latviešu tautai. Debess bija apmākušās pelēkas, mūsu soļi kļuva paši no sevis kā gausāki, kā klusāki, un Brāļu kapos Mātes tēls tai dienā likās tik gādīgs un maigs.

Pulkvedi guldīja latviešu varoņu svētnīcā; gan mūsu zemes ievērojamākie vīri, gan arī neskaitāmi citi skumjās noliektām galvām nāca pie viņa kapa atvadīties, un Latvju jaunatnes organizācijas štāba šefa a. i. Ērika Ruļļa sirsnīgie atvadvārdi bija visas mūsu jaunatnes atvadvārdi.

„Latvju jaunatne svēti apsolās sekot ideālam, par kuŗu esat varonīgi cīnījušies Jūs, dārgo pulkvedi, un joprojām cīnās labākie latviešu dēli un visa tauta — par brīvu Latviju, sarkanbaltsarkano karogu un galīgu uzvaru pār boļševismu. Jūsu piemiņa latvju jaunatnei nezudīs nekad un būs gaiss paraugs turpmākās cīņās. Nolieku vainagu Latvju jaunatnes organizācijas vārdā."

Augsim Latvijai!

V. D.

Līdzi pavasarim, kas, spirgtu vēju, zaļu bērzu un pirmo ziedu nests, atnāk pēc gaŗās ziemas, maijs mūsu zemē atnāk ar kaŗa lielgabalu dunēšanu un sarkanbaltsarkano karogu vēdām.

Sarkanbaltsarkanais karogs, ko pacēla jaunās Latvijas cīnītāji 1918. gada novembrī, 1919. gada maijā neplīvoja Rīgas torņos. Tā vietā ļauna vara bija pacēlusi sarkano naida un varmācības karogu. Bet cik ilgi? Latvijas cīnītāji savu karogu turēja cieši rokās un, pulkveža Kalpaka un ģenerāļa Baloža vadīti, kopā ar vācu cīnītājiem no Ventas krastiem sāka izšķirīgo cīņu pret ļauno varu, kas gribēja samīt Latvijas valsti. Un 22. maijā Rīgas torņos atkal lepni plīvoja sarkanbaltsarkanais karogs. Cīņa turpinājās. Līdz beidzot no savu jauno cīnītāju rokām tauta saņēma paaudžu svēto mantojumu. Jaunatnes pavasaŗa ticības spēks un nesalaužamā griba izcīnīja Latviju.

Tad nāca miera un valsts jaunuzbūves gadi. Vecie cīnītāji un viņu audzinātie dēli un meitas daudzkārt pulcējās kritušo varoņu kapos, kur pie baltajiem akmens pieminekļiem solījās neaizmirst liktenīgās 1919. g. un 1920. gada cīņas. Latvju jaunatne kritušajiem varoņiem Brāļu kapos un vēl dzīvajiem brīvības cīņu vadoņiem daudzajās sanāksmēs solījās būt šo asins upuru cienīga.

1939. gada rudens dienās, kad Eiropā sāka dunēt kaŗa lielgabali, Rīgā pulcējās desmiti tūkstoši meiteņu un zēnu pelēkajos mazpulku tērpos, lai vēlreiz atkārtotu savu solījumu, ko tie jau ik dienas pildīja savās gaitās skolā, mājā un organizācijās. No Uzvaras laukuma Rīgā pāri visai zemei atskanēja un atbalsojās desmitu tūkstošu jaunu siržu un balsu sauktais: „Augsim Latvijai!" Ar no visiem valsts novadiem līdzi paņemtām zemes saujām tika noslēgta draudzība par tēvzemi kritušo cīnītāju un nākamo tēvijas kaŗavīru starpā. Brāļu kapos Latvijas māte ar kluso varoņcilti pie kājām un mūsu valsts vadoņi pieņēma šo jaunatnes zvērestu. Kādas ārvalsts pārstāvis, vērojot šo jaunatnes vareno skati, teica: „Latvija var būt laimīga zeme, jo tai ir jaunatne, uz ko tā var paļauties."

Vai vēl labāk var teikto vārdu patiesību apliecināt, kā to jaunatne darījusi tālākajās posta dienās baigajā gadā? Tā godam pildījusi savu zvērestu, parādot apbrīnojamu stāju un vienreizējas varonības paraugus. Drosmīgi panesot spīdzināšanas mokas, kāds latviešu zēns met savam mocītājam žīdam sejā vārdus, kas ir visas latviešu jaunatnes atbilde sarkanajai varai: „Es palikšu sarkans tikai tad, kad jūs man novilīksiet ādu!"

Pēc 1941. gada jūlija dienām jaunatne ir visur tur, kur tā var palīdzēt kaŗavīram lielajā cīņā. Partizānu pulciņos, policijas bataljonos, latviešu ŦŦ leģiona kaŗotāju pulkos — arī visur tur vairākumā tie zēni, kas vēl pirms dažiem gadiem jaunatnes organizācijās un skolās deva svēto solījumu — augt Latvijai. Atdzimušā latviešu kaŗavīra varoņdarbos tēvzemes brīvībai un slavai latviešu jaunatne vēlreiz ar asinīm apliecina, ka visi solījumi un saucieni nav bijuši tikai tukši vārdi. „Mēs tikām audzināti un augām Latvijai, tagad mēs ejam cīņā par Latviju," — tāda ir mūsu zēnu kaŗavīru atbilde.

Tāpat kā toreiz no plkv. Kalpaka nelielā cīnītāju pulciņa izauga Baloža brigāde un Latvijas nacionālā armija, tā tagad no pirmajiem partizāniem un brīvprātīgajiem izauga latviešu ŦŦ leģions. Mazāk nekā 1919. gadā, tomēr arī vēl tagad visapkārt daudz neticīgo, pārgudro un šaubīgo. Ir vajadzīgs jauno siržu pavasaŗa ticības spēks, kas salauž aizspriedumu un nesaderības ledu. Latviešu ŦŦ leģiona kaŗavīri taču cīnās par to pašu ideju, par ko cīnītāji brīvības cīņās un kam auga viņi paši un viņu māsas un līgavas Latvijas ziedu laikos. Mūsu volchoviešu brigādes vadītāja Šulta (Schuldt) vārdi pauž frontes kaŗavīra un visas tautas pārliecību: „Vācu kaŗavīrs cīnās par Vāciju. Latviešu kaŗavīrs cīnās par Latviju. Šī cīņa vieno visas eiropiešu tautas cīņā pret boļševismu." Latviešu kaŗavīrs, kopā ar vācu un citu tautu kaŗavīriem cīnoties par savu tēvzemi Latviju, cīnās arī par mūsu kopējo tēvzemi — Eiropu.

Mums — latviešu zēniem un meitenēm, kas vai nu staigājam skolas gaitās vai ar savām jaunajām čaklajām rokām veicam kopīgu darbu Latvijas laukos un pilsētās, ir taču tikai viena doma — kā vēl vairāk palīdzēt mūsu frontes cīnītājiem un kā mūsu tuviniekiem dzimtenē atraut kaut mazu daļu no kaŗa laiku uzliktā darbu smaguma. Mūsu sauksme arī ir tikai viena: būt visur tur, kur mēs mūsu tautas labā varētu vairāk darīt. Pirmām kārtām tas ir Latvijas laukos. Latvijas lauki un latviešu zemnieks mūs aicina. Mums jākļūst viņa labākajiem palīgiem.

Savās ikdienas darba gaitās ejot un svētrītos, pavasaŗa ziediem rotājot sava kritušā tēva, brāļa vai drauga ģīmetni, solīsimies to pašu seno latvju jaunatnes solījumu: augt kritušo draugu, brāļu un tēvu lielo upuru cienīgi. Tas ir solījums, ko asinīm apliecina tūkstošiem jaunu siržu austrumu kauju laukos un tālās Sibirijas klajumos; solījums, ko šai nopietnajā laikā dod arī pārējo Eiropas tautu jaunatne.

Ejot pretim Latvijas un visas Eiropas pavasarim, lai no jauna atskan simtu tūkstošu latviešu zēnu un meiteņu karsto siržu un čaklo roku dotais zvērests: „Augsim Latvijai!"

Kaŗavīrs un jaunatnes ceļvedis Kārlis Goppers

V. KLĒTNIEKS

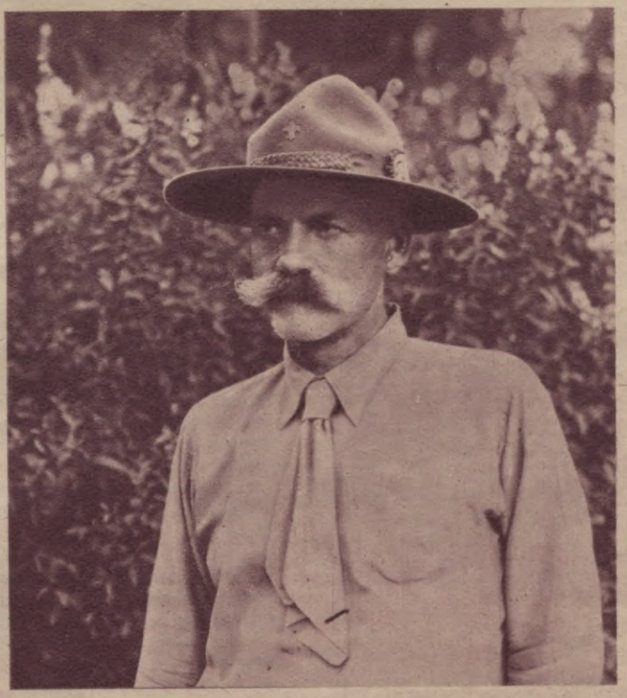

Plašajos Tālavas laukos, kur lēzeno uzkalnu starpā atvarainā Vija pa nelielu gravu veikli veļ savus dzidros viļņus uz Ģauju, cēli stāv Plāņu Maskatu mājas. Priekš seškesmit astoņiem gadiem šeit cirta šūpuļa līksti Maskatu saimnieka ceturtajam dēlam Kārlim Gopperam. Sākdams savas mūža gaitas 1876. gada 2. aprīlī, ņiprais zēns vēl ne domāt nedomāja, cik tālu šīs gaitas viņu aizvedīs no dzimtās sētas un cik lielās panākumu tekās tās izvērtīsies.

Savas gudra rīkotāja un spara pilna komandētāja spējas mazais Kārlis vispirms dabūja vingrināt ganāmpulka vadīšanā. Blakus uzticētajiem darbiem un pienākumiem viņš pats atrada vēl jo daudzus brīvlaika darbiņus, kas bieži vien vijās ap Vijas upi — Kārlim bija lieliska prasme vežošanā un laivas braukšanā. Zēns bija tikpat dzīvs un kustīgs kā lokanās zāles upē, un mājnieki viņu arī iesauca par „ūdenszāli". Kārlis bija nevien vingrs miesās un mozs garā, viņam netrūka arī gudra padoma. Lasīt viņš iemanījās, skatīdamies pāri galdam, kā lasa vecākie brāļi. Neviena nemācīts, viņš sasniedza tik lielu prasmi, ka jau spēja pačukstēt priekšā brālim, kad skolotājs savā apgaitā pa mājām ieradās pārklausināt Maskatu bērnus. Tad grāmatu iedeva arī Kārlim, un atklājās, ka viņš spēj gan lasīt, bet tikai turot grāmatu otrādi. Vajadzēja mācīties par jaunu, turot grāmatu pareizi, un arī tā lasīšanas māka bija drīz vien rokā.

Pagasta skolas Plāņos tolaik vēl nebija, un „ūdenszāle" sešas ziemas mēroja 12 km tālo ceļu uz Trikātas draudzes skolu. Ar lielu dedzību un uzticību viņš nodevās visām mācībām, bet vistuvākās Kārlim bija matēmatika un vēsture. Ņiprajam zēnam patika arī vingrot, un sasniegtā veiklība vingrošanas rīkos vēlāk arājdēlam ļāva sacensties ar vieglāk augušiem augstmaņu dēliem. Nobeidzot draudzes skolu, Kārlim bija jāizšķiras par tālākajām dzīves gaitām. Te jauneklim padomu neliedza pieredzējušais un iecienītais skolotājs Mūrnieks, kas jau bija atminējis sava audzēkņa dzīves uzdevumu un ieteica mūsu zemnieka dēlam uzsākt kaŗavīra gaitas. Tanī vasarā Muskatu klētiņā vēlu vakaros dega uguns — tur Kārlis pēc dienas darbiem gatavojās savvaļnieka pārbaudījumam. To teicami izturējis, uzņēmīgais jauneklis 16 gadu vecumā atstāja tēva sētu un uzsāka patstāvīgas dzīves gaitas.

Viens pats dzīvodams svešos ļaudīs, Kārlis droši un apņēmīgi nevien nosprauda, bet arī ieturēja savu dzīves ceļu, ne brīdi neaizmirsās un nepazuda pasaules kņadā. Jau 19 gadu vecumā viņš kļuva virsnieks. Bet ar to censonim nepietika: viņš vēl atrada laiku klausīties lekcijas universitātē un daudz lasīja grāmatas. Kopā ar savu draugu Oskaru Kalpaku viņš pulcēja nedaudzos turienes latviešus, arī pulka jaunākie virsnieki nāca sildīties viņu abu gara siltumā. Kārlis Goppers prata ātri un nemaldīgi atrast ceļu uz savu kaŗavīru sirdīm, viņa rotā nevajadzēja disciplināro sodu. Mācīšanas metodes bija jaunlaiku atziņu caurstrāvotas un padarīja kaŗadienestu dzīves vajadzībām tuvāku un saprotamāku.

Savu gara briedumu un kaŗavadoņa spējas viņš īsti varēja parādīt tikai pirmā pasaules kaŗa laikā, savu kaŗavīru priekšgalā dodamies gan izlūku gājienos, gan uzbrukumos. Viņa uzņēmību un sparu nemazināja arī vairākkārt dabūtie ievainojumi. Divu gadu laikā pār viņu nolija īsts ordeņu un atzinības zīmju lietus, bet augstāk par tiem pulkvedis Goppers vērtēja savu kaŗavīru cieņu un mīlestību. Tie kādreiz nešus nēsāja ievainoto un nesamaņā gulošo vadoni divas dienas sev līdzi, lai viņš nekristu gūstā. Pēc revolūcijas boļševiku aģenti sagrāva armijas disciplīnu un kaujas spējas. Goppers ar savu lielo autoritāti cīnījās pret to, bet redzēdams, ka pulki vairs nespēj cīnīties, devās ar latviešu virsnieku grupu uz Krieviju. Vairāku gadu nemitīgās cīņās pret boļševikiem viņš pārstaigāja plašo zemi, nogāja 1000 km caur tuksnešainām stepēm un beidzot no Klusā okeana malas kopā ar latviešu pulkiem kuģī atgriezās 1920. g. vasarā dzimtenē, apbraucot pusi zemes lodes. Latvijā ģenerālis Goppers dažādos atbildīgos amatos strādāja jaunās latviešu armijas izveidošanas darbā, ziedojot tam savus spēkus un bagātīgos pieredzējumus.

Šinī laikmetā, kad cerēja ieročus pārkalt arklos, arī ģenerālis Goppers atlicināja daļu sava laika miera darbam, aktīvi darbodamies dažādās sabiedriskās un kultūrālās organizācijās. Par viņa otro mūža darbu kļuva jaunatnes pulcēšana un audzināšana. 1921. gada pavasarī viņš uzņēmās jaundibinātās Latvijas skautu organizācijas vadību. Kārlis Goppers bija šīs organizācijas vienīgais priekšnieks visu tās darbības laiku, viņa virsvadībā tā pieauga no dažiem simtiem līdz daudziem tūkstošiem zēnu. Jaunais baltās līlijas dēsts kupli saceroja un krāšņi uzziedēja. Nodrošinājis jaunajai organizācijai sabiedrības atsaucību un atbalstu, Kārlis Goppers atrada arī laiku iedziļināties tās iekšējā darbā un pārsteidza visus ar savām zināšanām praktiskā jaunatnes audzināšanā. Viņš vis nepārnesa kaŗavīru apmācīšanas metodes jaunatnes audzināšanā, bet izprata jaunatnes īpatnējās vajadzības, jo bija paglabājis jaunu savu sirdi. Viņš nenoguris trauca vērot un mudināt savus smaidošos zēnus un sēdēja pie viņu ugunskuriem visos Latvijas novados. Viņš sūtīja vai veda pats mūsu skautus uz visām lielākajām jaunatnes sanāksmēm Vakareiropā. Kārļa Goppera virsvadībā izauga veselas latviešu jaunās paaudzes rosīgākā daļa, kas jau stājusies dzīvē. Daudzi viņa audzēkņi savus gūtos pieredzējumus tagad izlieto latviešu jaunatnes audzināšanā.

Pēc boļševiku ienākšanas 1940. gada vasarā Kārlis Goppers tūliņ nemaldīgi pateica, ka normālam jaunatnes audzināšanas darbam ir beigas. Grūti bija noskatīties labi ievadītā darba noārdīšanā, bet vecais kaŗavīrs to izturēja ar paceltu galvu. Tāpat viņš varonīgi raudzījās pats savā nākotnē, lai gan negaidīja nekā laba, jo viņam bija zināms, ka boļševiki no viņa cīņu aprakstiem bija veselas nodaļas tulkojuši savai revolūcijas vēsturei. Gluži pamatoti viņš sprieda, ka tie viņa pretboļševistisko nostāju un cīņas nespēs aizmirst. 1940. g. 30. septembrī čeka izrāva Kārli Gopperu no piederīgo vidus, un viņš iegāja nāves paēnā, no kuŗas vairs neiznāca. 1941. g. 26. februārī augstākais tribunāls Maskavā bija apstiprinājis viņam piespriesto nāves sodu nošaujot, bet trūka noteiktu ziņu par soda izpildīšanu. Tikai šī gada 27. aprīlī Ulbrokas silā atvērās zemes mute un atklāja baigo patiesību, ka Kārlis Goppers jau trīs gadus kopš piebiedrojies aizsaules siŗotājiem. Un kad viņa mirstamās atliekas 6. maijā devās uz atdusas vietu pie Latvijas mātes kājām Brāļu kapos, tad Rīgas ielās kaŗavadonis un jaunatnes ceļvedis pieņēma pēdējo parādi. Tūkstoši un atkal tūkstoši viņa bijušo kaŗavīru un viņa audzinātās jaunatnes atsegtām galvām no viņa atvadījās, bet tie, kas šinī laikā cīnījās frontē vai bija aizkavēti paši ierasties, bija klāt savā garā. Viņa sirdi uz dusas vietu dzimtajā Trikātas novada kapu kalniņā 7. maijā pavadīja jaunatne, jo jaunatnei šī sirds bija viskarstāki pukstējusi.

Uz mana galda plaukst bērza zars. Tas ņemts no bērziņa Ulbrokas silā, kas bijis liecinieks Kārļa Goppera un viņa līdzgaitnieku pēdējā ceļa galam. Zaļais zars plaukdams mudina: arī Kārlis Goppers ir izaudzinājis jaunu audzi, kas turpina viņa sākto audzināšanas darbu.

KAZIŅA

A. Dārziņas - Ozoliņas ilustrācijas.

Dzīvojis vecs vīriņš ar savu sieviņu. Abi bijuši no liela vecuma akli un tādēļ nevarējuši ne nu vairs ēst paraudzīt, ne istabiņu izslaucīt. Savās nedienās vecīši dienu mūžu guģējušies: „Kaut jele mums bērniņš būtu, kas aptecētu un apgādātu!"

Vienu vakaru vecītim iegribējies dzert. Viņš teicis: „Redz, sieviņ, būtu mums maza meitiņa, tā tūlīt aiztecētu uz avotiņu!"

Līdz ko vecais tos vārdus izteicis, tā ienākusi balta kaziņa, sacīdama: „Es esmu jūsu meitiņa: atnesīšu ūdeni, salasīšu odziņas, uztaisīšu gultiņu, izslaucīšu istabiņu!"

To dzirdēdami, vecīši no prieka raudājuši. Bet kaziņa abus klusinājusi: „Kuš! kuš! kā nu tukšā dūšā raudāt! Paraudzīšu žagariņus, izvārīšu putriņu."

Kaziņa uzbāzusi slaucenīti uz radziņiem, atnesusi ūdentiņu, izvārījusi gardu, gardu putriņu un nolikusi vecīšiem priekšā. Vecīši paēduši, kaziņai tencinādami, un tad gulējuši tai naktī tik maigi kā debesīs.

Tā tas gājis ilgu gaiku. Te kādā dienā citas meitas norunājušas iet ogot. Kaziņa aizgājusi līdzi. Līdz pusdienai citām ogotājām vācelītes bijušas tik pusē, — bet kaziņai jau pilna.

Tai pašā brīdī laidusi spoža karīte garām un apstājusies pie kaziņas. No karītes izkāpis smalks kungs un prasījis: „Kas tu par kaziņu, ka tik daudz ogu salasi?"

„Esmu pirtnieku meitiņa, ogas lasu tētiņam un māmiņai."

Kungs nu paņēmis kaziņu, paņēmis vecīšus un aizvedis uz savu pili.

Tur vecajiem klājas brangi, kā jau pilī.

Bet nu gadījās: kungam reiz jāaizbrauc. Viņš lūdz savas trīs māsas, lai kuŗa katra pa to laiku pieņemtu kaziņu pie sevis. Abas vecākās māsas no tam negrib ne dzirdēt; jaunākai māsai cita sirds: tā pieņem labprāt un vēl guldina uz zīda spilventiņa. Otrā nedēļā kungs pārbrauc un pasaka māsām, ka tai un tai muižā lieliskas dzīres — lai tik nu taisoties. Dzīŗu dienā vecākās māsas jau itin agri papēžus vien min; bet jaunākā atsaka brālim. „Brauci, brauci tu ar māsām, es palikšu mājās pie kaziņas!"

Šie trīs aizbrauc. Vakarā kaziņa saka: „Māsiņ, vai nebrauksim mēs lai uz dzīrēm?"

„Brauktu gan, bet kā lai aiztiek?"

„Nekas — pagaidi!"

Kaziņa nu iztek laukā un iebrēcas. Tā tūlīt sudraba karīte klāt. Sulaiņi ienes abām sudraba drānas; kaziņa norauj savu kažociņu, satin to un paglabā, uzvelk sudraba drānas un pārvēršas par daiļu meiču. Kučieŗi nu tik noplīkšķina pātagas un viens divi — karīte dzīrēs klāt. Ieiet iekšā: visi kungi nevar izbrīnīties, no kuŗas zemes tādas atbraukušas. Kaziņas kungs paņem kaziņu uz deju un domā pats pie sevis: „Ja varētu šo daiļo meiču dabūt, tad tūlīt precētu!" Viņš klusi pavēl diviem jātniekiem būt gataviem un pēc dzīrēm karītei pakaļ dzīties, lai zinātu, kur karīte paliek. Bet ir tas neizdodas, jo sudraba karīte acumirklī nozūd, ka nedabū ne apskatīties.

Šīs divas jau sen mājās, turpretim kungs ar savām māsām tik otrā rītā pārrodas.

Vecākās māsas vēl nebija pār slieksni pārkāpušas, kad tūlīt pirmais vārds: „Vai, māsiņ, ko mēs redzējām: tur atbrauca sudrabota karīte sudrabotām princesēm; gribējām izzināt, no kurienes tās tādas, bet nevarējām: aizgāja kā viesulis. Vai, māsiņ, kas tev to deva redzēt!"

Pēc kāda laika cits kungs atkal rīko lielas dzīres; pats ķēniņa dēls arī tur ielūgts. Dzīŗu dienā vecākās māsas itin agri papēžus vien min, bet jaunākā atsaka brālim: „Brauci, brauci ar māsām, es palikšu pie kaziņas."

Šie aizbrauc. Tumsai metoties, kaziņa iztek laukā, iebrēcas, un te tūlīt zelta karīte klāt. Sulaiņi ienes zelta drānas, kaziņa norauj savu kažociņu, satin to un paglabā, uzvelk zelta drānas un pārvēršas par staltu meiču. Kučieŗi nu tik nopliukšķina pātagas, un viens divi — karīte dzīrēs klāt. Ieiet iekšā: visi nevar izbrīnīties, no kuŗas zemes tādas atbraukušas. Kaziņas kungs paņem kaziņu uz deju, un ķēniņa dēls kaziņas kunga jaunāko māsu. Dejojot abi, tā kaziņas kungs, kā ķēniņa dēls — domā: „Kaut varētu tādu skaistuli reiz par sievu dabūt."

Ķēniņa dēlam patīk kaziņas kunga māsa, kaziņas kungam tā, kuŗa jau viņreiz patika. Nospriež atkal jātniekus pakaļ laist; bet velti: karīte pazūd kā miglā!

Otrā dienā vecākās māsas pārbrauc un stāsta: „Vai, māsiņ, ko mēs redzējām: tagad atbrauca zelta karīte ar zelta princesēm; bet, kur viņas palika, to nezinām. Kas tev to deva redzēt?"

Pēc kāda laika pats ķēniņa dēls taisa dzīres un salūdz visuvisādus. Bet jaunākā māsa atkal atsaka brālim: „Brauci, brauci tu viens pats ar māsām, es palikšu pie kaziņas!"

Šie aizbrauc. Kaziņa nu saka uz jaunāko māsu: „Vai zini, māsiņ, šovakar mans laiks nobeidzas par kaziņu būt. Tagad dimanta drēbes apvilkšu un tad arī viņas valkāšu, tu tāpat. Kaziņas kažociņu iedošu sulainim, un kamēr mēs dzīrēs būsim — lai sulainis kažociņu sadedzina." Kaziņa nu iztek laukā, iebrēcas, un tā tūlīt dimanta karīte, četriem dimanta zirgiem, diviem kučieŗiem, trijiem sulaiņiem klāt. Vienam sulainim kaziņa iedod drānu kušķīti un nosaka: „Šo sadedzini, kamēr mēs abas dzīrēs esam. Bet neskaties, kas tur ietīts; citādi tu nelaimīgs uz visu mūžu!"

To sakot, abas dimanta drēbēs iekāpj karītē un — viens divi — nolaiž ķēniņa dēla pilī. Ieiet iekšā: nevar izbrīnīties, no kuŗas zemes tādas gadījušās. Kaziņas kungs paņem kaziņu uz deju un iečukst ausī: „Kaut tevi par sievu dabūtu!"

Ķēniņa dēls paņēmis kaziņas kunga jaunāko māsu uz deju un iečukst tai ausī: „Kaut tevi par sievu dabūtu!"

Bet līdz ko abi šos vārdus pateikuši, te kaziņa pietek jaunākai māsai klāt un iečukst: „Brauksim tūlīt mājās, jo mana kaziņas āda rūk rukumā!" Acumirklī šīs pazūd.

No rīta kungs pārbrauc pie beigām nobēdājies. Jaunākā māsa iztek dimanta drēbēs brālim pretī un prasa: „Brālīt, vai nu gribi savu kaziņu redzēt?"

Kamēr šie tā runā, kaziņa iznāk un parādās kungam. Kungs to redzēdams priekos noģībst. Jaunākā māsa nu ņemas visu izstāstīt. Visi priecājas, tik vecākajām māsām nebija labi ap sirdi: viņas nožēloja, ka pret kaziņu tādas bijušas.

Otrā dienā ķēniņa dēls kunga pilī klāt un tūlīt sarunā kāzas taisīt. Tās tik bija kāzas! Ķēniņa dēls ar jaunāko kunga māsu sēdēja vienā galda galā, kungs ar savu senāko kaziņu otrā galda galā.

Abi vecīši, senākie pirtnieki, arī bija kāzās. Kungs diezgan nevarēja vecīšiem patencināt, ka toreiz neliegušies ar savu kaziņu uz pili nākt.

IZPALĪGA DIENAS GRĀMATA.

VILIS VĀLODZE

Marģera Vītoliņa viņete un ilustrācijas.

Acis darba izbijās,
Rokas darba nebijās, —
Rokas darba nebijās,
Zinājās padarot.

(Darbs godalgots izpalīgu sacerējumu sacensībā ar I godalgu.)

Šodien, pusdienas klusumā sēdēdams dārzā, iedomājos, ka vajadzētu šo to atzīmēt uz papīra no savas šīs vasaras dzīves. Daudz kas priecē un skumdina manu jauno sirdi un laužas ar nevaldāmu spēku uz āru — varbūt, klusībā rakstīdams šīs rindas, kaut cik gūšu apmierinājumu.

Tagad ir vakars, un, sameklējis tukšu burtnīcu, sāku pildīt savu pusdienas tveicei doto solījumu.

Lūk, mazliet pastāstīšu par sevi!

Esmu kā jauns putns, kas prieku atrod it visur, un katra diena ir man kā Dieva dota laime. Tā pirms nedēļas, kad skolā man pasacīja, ka esmu izraudzīts par vasaras izpalīgu Vērgales Vainadžos, nesadrūmu kā citi biedri, bet pēdējā dienā gluži līksms pavicināju krāsaino cepuri ardievām draugu baram zem Rīgas ielas liepām.

„Ardievu, vecā, mīļā Liepāja!" uzsaucu dūmakā gaistošajām jumtu rindām, kad vilciens rāva mani aizvien tālāk zaļajos laukos.

Torīt mazliet gan apmulsu, stāvēdams viens uz sveša lielceļa. Visapkārt smaržoja zeme, dziedāja putni, un es nezināju, uz kuru pusi iet; arī tāds liels miers kā svētvakarā gulēja pār Vērgales pakalniem. Es neizmisu, bet gluži mierīgs nolauzu ziedošu ievas zaru un pirmajam gaŗāmgājējam vaicāju ceļu uz Vainadžiem.

Tā nokļuvu Vainadžos, lielās mājās pagasta vidū ar plašiem tīrumiem un daudzām pļavām, kas kā zaļas villaines ieklātas druvu starpās. Zeme ir kalnaina, toties košas birzis rotā ik kalna galu, un vecais ābeļdārzs tagad kā smaržīgs mākonis ir apņēmis Vainadžu sētu. Jaukuma un daiļuma šeit ir daudz! Tā pirmajā rītā, kad Vainadžu priekšstrādnieks Kristaps man bija ierādījis veco klētiņu vasaras dzīvei, izgājis maija saules pielietajā pagalmā, vai apmulsu: pļavmalā baltoja ievas, lieliem un tīriem ziediem smaržoja kastaņa, un birzīs kā zvani kūkoja dzeguzes. No tīrumiem atplūda spēcīga zemes un mēslu smarža, zviedza zirgi, un pavasaŗa zilajās dūmakās tālumā grima Kurzemes sili...

Dieviņ, te jau aiz laimes un prieka varēju vai dziedāt! Pirmo reizi laukos un tik jaukā vietā — ko es vēl vairāk varēju vēlēties?!

Ja, braukdams šurp domāju, ka dzīve šeit plūst kā rāmas upes straume, un bēdājos, kur likt savu prieku un nevaldāmo sirdi, tad tagad jau domāju gluži citādi. Arī Vainadžu zemajās istabās mani smiekli skan gaiši un dzidri, jo visi vēl esam jauni cilvēki un mīlam prieku pārlieku. Tāda ir saimniece Mīle, Kristaps, kalpone Haļa un Ieviņa, puisis latgalietis Jēzups un kaŗagūsteknis krievs Stasis. Tikai vecā vaļiniece Grieta vairāk zina pagasta „jaunumus", toties viņa nedzīvo Vainadžos, bet palīdz tikai steidzamākos lauku darbos. Dažreiz viņa tāpat atnāk pār pļavu, platos brunčus augsti sacēlusi, lai pavēstītu jaunākās tenkas. Tiesa, zina viņa arvien daudz un savas runas bārsta ikvienam kā bagātnieks naudu.

Mīle vēl ir jauna un daiļa, kaut gan dažs sirms mats jau ievijies tās kviešu brūnuma bizēs. Mazas jau nav lielās saimniecības rūpes, jo Vainadzis jau sen atdusas kapsētā. Saimnieka zināšanas ir uzticētas Kristapam, kas tā Mīli mīļo, taisās par jauno saimnieku. Gādīgs jau viņš ir un būtu Vainadžiem labs saimnieks.

Ieviņa ir jauna meitene — pagājušā pavasarī pabeigusi pamatskolu — un tagad pirmoreiz salīgta par kalponi. Viņa ir sirsnīga un patiesa lauku meitene.

Jēzups vakaros spēlē savas no Latgales līdzatvestās plēšenes (harmonikas), un dažreiz Stasis ar Haļu dejo pagalma maurā.

Lūk, kāda sēta un kādi ļaudis!

„Int," brīžiem jautāju sev, „kāda gan tev būs šī vasara?" bet atbildēt nevaru.

Šodien sējam pēdējo auzu lauku. Kristaps sēj, Stasis ecē, un es velku birzes; Jēzups pļavmalā tīra pavasaŗa palu pienestos grāvjus.

Diena ir jauka: dzied cīruļi, zvana dzeguze, un ceļmalā, rūgti smaržodami, zied sērmūkšļi. Jaunās pastalas, mīkstas un vieglas, glauž kājas, un es dziedādams eju pa Vainadžu tīrumiem.

*

Esmu priecīgs, ka nepaliku pilsētā, kur tagad ne īstas saules, ne zāles zaļuma. Ai, kā tagad sazaļojušās Vainadžu pļavas un tīrumi! Kā Dieva dārzs! Ik rītus salieku rokas, stāvot uz klētiņas sliekšņa un raugoties, kā saule mazgājas spodra rīta rasā. Tādu jaukumu neesmu vēl nekad redzējis. Vēlos visu mūžu dzīvot šeit, kur netrūkst ne prieka, nedz maizes, nedz darba, kur augu dienu tvīkst saulē zemnieka mugura, smaržo zeme un sviedru sūrums...

*

Vakari tagad ir jauki kā parasti, kad zied ceriņi, ābeles, ķirši un smaržo bērzi. Ja dienas nebūtu tik pilnas darba, tad, drošī vien, es vakaros sēdētu līdz pusnaktij nomodā un vērotu nakts ienākšanu Vainadžu pagalmā. Tā daudzreiz negribot tūlīt pēc vakariņām ātri aizgrūžu klētiņas duŗvis un iekrītu gultā. Aiz trejdeviņiem miega kalniem vēl sadzirdu lakstīgalas un Ieviņas dziesmas, tad izgaist viss.

*

Šodien stādām kartupeļus. Vagas ir gaŗas, ka ne otra gala nevar saredzēt. Rokās man ir lielas, ūdeņainas tulznas, jo pilnie kartupeļu grozi ir smagi kā akmeņu nastas. Sakožu zobus, bet nerādu, ka nevaru — tā jau redzu, ka Grieta ar Haļu sasmaidās man aiz muguras.

Pēcpusdienā Kristaps saka, lai es vadājot zirgu vagu aršanai.

„Būs vieglāk, lai Jēzups met vagās!" — „Nē, man nemaz nav grūti," atbildu un, muguru neatliecis, lieku kartupeļus līdz vakaram, kamēr pēdējā vaga pilna. Mājup ejot, Kristaps uzsit man uz pleca: „Int, no tevis iznāks lietas koks."

Vakarā klētī ienāk Ieviņa. „Es tev atnesu saldu rūgušu krējumu, ar ko apziest rokas," viņa saka. „Launagā redzēju tulznas, lai gan tās slēpi." — „Paldies," saku un ļauju, lai meitēns apkopj sāpošās rokas. „No rīta būs veselas! Ar labu naktiņ!" un viņa ir prom kā žigla irbe. „Ieviņa!..."

*

Kā aizsteigušās dienas! Lūk, jau jūnija sākums. Pēdējais auzu sējums sazaļojis kā zaļš lakats, un rudzi sāk mest līganus viļņus. Vainadžu pļavās plaukst baltais un sarkanais dābols, un ugunspuķes zied ik grāvja malā.

Tagad visi raujamies pa cukurbiešu tīrumu ravējot un retinot. Saimniece Mīle nevēlas ravētāju grupas, jo no viņu sasteigtā darba nekā neesot.

Dienas ir pilnas saules tveices, un tīrumā eju vienīgi ar sporta biksītēm, lai saule mani iededzinātu koši brūnu. Saulē iztvīcis un noputējis, vakaros eju peldēt un veldzēties Vainadžu dīķī. Tā arī daudzreiz visus pusdienas laikus nodzīvoju aiz dīķa kalniem.

Ravējam ar Ieviņu blaku vagas — mums ir daudz par ko runāt. Iztirzājam kopīgi lasītās grāmatas, stāstām dažādus stāstus. Bez Ieviņas mana dzīve Vainadžos būtu daudz vientuļāka. Grietas mēļošana jau sen mums apnikusi.

Manas rokas no ušņu piena ir kļuvušas melnas kā zeme un pirksti līki; bet toties zinu, ka saldāka būs liepziedu tēja ziemā no paša pelnītā cukura.

*

Ik dienas pār birziņu ceļ galvas tumši pērkona mākoņi, bet launaga laikā tie tālu nogrimuši aiz Kurzemes siliem. Zeme ir sausa un balta, jo visu pavasari nav lijis stiprāks lietus, kas noskalotu putekļus.

Šodien pusdienas klusumā biju izgājis pastaigāt un pavērot rudzu ziedēšanu. Katra sīkā vārpa šūpo zeltainas ziedu bārkstis, un, vējam straujāku vilni metot, paceļas dūmakains mākonis, kas lēni izgaist pār tālām druvām.

Prieks šalc manā sirdī kā vārpu dziesma, un es tagad saprotu, kāpēc zemnieks tā mīl savas druvas: te darītais darbs paceļas kā daiļums, solīdams smagas jo smagas vārpas par ziedoto sviedru sūrumu.

Jūtu, ka ar katru dienu ciešāk saaugu ar zemi. Uz robežas satieku Vainadžu kaimiņu, sirmo Zvirgāru saimnieku, kas nācis vērot dēla sētos tīrumus. Viņš priecājas par kuplo druvu, un sirmajā bārdā tam sabiruši rudzu ziedi. „Kā sveiciens no zemes par uzticīgo kopšanu visu mūžu," iedomājos. Apsēžamies uz ežas brīdi parunāties.

„Dēls, mīli šo zemi, par ko ir lijušas senču asinis un sviedri, jo tā nepievil nevienu; mācies cienīt zemes kopēju zemnieku, visu dzīves uzturētāju un vērtību radītāju, tad nebūs plaisas starp zemnieku un pilsētnieku."

No vecā vīra dvēš mūža novakara apskaidrotais miers, un viņa vārdos skan dzīves patiesās atziņas.

*

Mēs visi priecājamies, ka līdz ar Vasarsvētkiem ir noravētas cukurbietes — tagad tik jāgaida lietus.

Vasarsvētku sestdienā Mīle, Haļa un Ieviņa mazgā istabas, cep maizi, vāra — vārdu sakot, raujas vaiga sviedros. Pusdienas laikā jau abi puiši šūpojas kā bērzi vējā no Kristapa darītā alus un vairs nav strādnieki. Man jānomazgā goda rati, jāizslauka pagalms, un pēdīgi vakarā, kad Kristaps aizbraucis uz staciju pēc viesiem, Mīle sauc no istabas, lai taču pārvedot meijas. Laikam to tik visu dienu esmu gaidījis, jo steidzos kā vējš uz aploku pēc Vainadžu straujākā zirga Vanadziņa. Iejūdzu, iemetu ratos cirvi un traucamies taisni pa pļavām uz kalna ataugu...

*

Dieviņ, pārvedu veselu vezumu meiju un tad tik tikko pietiek! Zemās istabas grimst zaļumos, smaržo meijas uz galda, krūzē čaukst misa. „Kā pasakā, kā pasakā," priecājamies abi ar Ieviņu.

Sārta un līksma Mīle steidzas saņemt Kristapa atvestos viesus. Es nojūdzu zirgus un vedu uz ganībām. Vakars ir kluss un silts. Zālē sakritusi rasa, un aiz birzs paceļas mēness kā spožs zelta dālderis. Birzī aizsmakusi kūko dzeguze — svētvakars, svētvakars!

*

Vasarsvētku rīts ir dzidrs kā strauta ūdens. Kad atveru klētiņas durvis, man acis apžilbst no saules spožuma. Viegla migla ceļas no pļavām, dzied putni, un tālumā klaigā gani. Tāds jaukums!

Pēc pusdienas lielistaba dūc un skan kā bišu strops no viesu dziesmām un valodām. Kaimiņu veči ir sasarkuši no alus sarkani kā vēži un strīdas par kariem. Saimnieces kuplas un sārtas kā siena kaudzes savā starpā jūtas labi un lepojas ar pašu austām drānām. Tikai jaunie klīst kā Dieva nepieņemti, līdz Jēzups, novilcis no skapja augšas savas plēšenes, iziet pagalmā uzspēlēt brašu polku.

Nedomāju, ka Ieviņa tik labi un viegli dejo!

Mēs visi esam kā jauni putni, kas nebēdā nenieka. Dziesmas vijas ar dejām, un nemanot pienāk laiks šķirties.

*

Ecēju pavasarī stādīto kartupeļu lauku. Rīts. Pa nakti uzlijis lietus, un zeme smaržo un garo kā svaiga maize. Basās kājas mīksti grimst siltajā zemē, un dziedu senu, senu tautas daiņu.

Darbs labi sokas, jo abi ar Vanadziņu esam jauni un spēcīgi. Manas rokas ir kļuvušas cietas kā akmeņi un nebaidās vairs tulznu. Tagad tik redzu, cik nespēcīgs vēl biju pirms mēneša, kad nevarēju pacelt pilnu piena kannu, bet, lūk, nu nesu dziedādams. Ar katru dienu muskuļi top vingrāki, un neviens darbs neliekas smags.

Birzs malā redzu baltu lakatiņu — tā Ieviņa, kas sauc brokastī. „Ū—ū!" Jā, jā, saucu un, ielaidis Vanadziņu aplokā, eju mājā.

*

„Sī dieniņa, rītdieniņa, parīt pati Jāņu diena, — līgo," dzied Ieviņa, vakarā skalodama pie akas piena traukus. Mīļo Dieviņ, man taču klētiņā nav sakaltušas ne meijas, nedz skalbes no Vasarsvētkiem, kad Jāņi jau klāt!

Visas ceļmalas pilnas madarām, medus puķēm, Jāņu zālēm — jem tik un pini vainagā. Katra taka apvīta ar sarkano āboliņu un zilajiem vanagzirņiem. Pļavās zied vījgriezes, tvīkst zāle — Jāņu laiks!

Mana sirds pilna līgo dziesmām kā bišu strops, un visas laužas uz āru ar simt balsīm! Līgo, līgo!

Atkal man jābrauc pēc meijām un jāpārved Ieviņa no lauka ar vainagiem. To ir vesela kaudze: saimniecei, Kristapam, puišiem un kuplākais man, no trejdeviņiem ziediem vīts. Sakraujam visu lielo gubu ratos, uzceļu Ieviņu, uzlecu pats un braucam sētā — nevis klusu kā aizsietām mutēm, bet dziedam, ka skan pļavas, birzis, Vainadži. Mūsu balsis ir jaunas un dzidras, un Vasils brīnās par košo skanēšanu — viņam ar Jēzupu dziedot skan, kā kad dūktu divi siena laika dunduri — zemi un rupji.

Izpušķojam istabas, apvijam āra durvis, un vēl kūtij tiek zaļuma!

Līgo! Līgo!

Vainadžu augstākajā kalnā sprēgā ugunskurs, un dziesmas skan bez mitas. Sanākušās kaimiņu meitas sāk apdziedāt Kristapu, tas it braši turas pretim, taču pamazām apklust. „Ei tautu meitas, nelielaities, iešu Kristapam palīgā!" saucu, jo zinu bez gala to dziesmu, kas peļ meitu tikumiņu. Ai, ai, tas bija karš, līdz beidzot ir jaunās, ir vecās nezināja vairs. Saimniece brīnās, kur man, pilsētas zeņķim, tik daudz dziesmu.

„Jā, vai tad pilsētniekiem salmi vien galvā?" „Nē, bet lielāko tiesu pilsētas jaunieši ir gan aizmirsuši tautas dziesmas." Jā, arī man bija jāsaka, ka tiešām tā ir.

Jāņu bērni nāca un gāja, un nakts bija īsa kā egļu skuju liesma...

Rītausmā sēdēju uz klētiņas sliekšņa un domāju par sava mūža krāšņāko nakti. Kaut kur tālu vēl dziedāja augstas sievu balsis: „Īsa, īsa Jāņu nakts par visām naksniņām..."

Lēca saule. Iemirdzējās rasainā zāle pret tālumiem, un šķita, ka saulei apjozts mirdzošs staru vainags. Zināju tikai, ka bija neizsakāmi jauki; tad nometu klētiņas kaktā novītušo vainagu, un miegs kā viļlaine pārsedza mani...

*

Lūk, garām Jāņu diena, un pie klēts sijām vīst šīgada vainagi. Arī pirmie siena vāli kalst jūlija saulē un smaržo saldi

kā medus. Vainadžu pļavas ir līdzenas, un mums, puišiem, atliek tikai appļaut malas, pārējo Kristaps nogulda ar mašīnu.

Tāpat ir ar grābšanu. Kristaps vai es braucam ar zirgu grābekli, puiši sakrauj kaudzēs, Ieviņa, Haļa un Grieta piegrābj.

Daudzreiz, aizgājuši pļavā sākt darbu, izbīstamies — tāds daudzums — bet, lūk, nav vēl vakars, kad viss kaudzēs.

Mīle mūs slavē par dūšīgiem strādniekiem, un tiešām, kur mēs ejam, tur darbs sokas.

*

Ir gaiša Dieva svētdiena, kad ejam ar Ieviņu staigāt pa Vērgales druvām un ceļiem. Grāvjos atrodam saldas zemenes, avots neliedz sauju vēsa ūdens slāpju remdēšanai. Lielceļi ir balti kā linu dvieļi, kas izklāti pār kalniem balēt, ceļmalās kvēlo magones, dus rudzu druvu apņemtas senču rijas, un mēs priecājamies un slavējam pasauli.

Vakarā atkal apsēžamies Vainadžu birzī pie aploka kārtīm. Pienāk Vanadziņš un, klusi bubinādams, prasa maizes garozu...

„Dzeltens manis kumeliņis, kumeliņis..." dzied Ieviņa, un es jūtu, cik ļoti viņa mīl zirgus. Labā Ieviņa, viņa man ir šovasar kā māsa!

*

Kā baltas puķes Vainadžu dārzā zied vasaras dienas. Ik rītus saule izlej mirdzošu gaismas biķeri pār zaļajām ārēm, tā vērsdama dienu par dienu košāku.

Lūk, sarkanā dābola vāli vīst jūlija saulē. Vasaras vējam vairs nav to smaržu, ar ko veldzēt darbā nogurušo cilvēku, jo briedums nāk pār zemi.

Balēt sākušas rudzu druvas, un miežu akoti zibsnī, kad laukus glauda vējš. Pļavās sagulis rāms miers.

Ai, kā tagad saplaukušas ziedos Vainadžu pagalma liepas!

Viss pagalms un dārzs smaržo kā bišu šūna, un rāmās dienās ziedu aromats plūst tālu pār druvām.

Ik diendusas abi ar Ieviņu šķinam ziedus ziemas tējai!

*

Ai, pus vasara jau garām! Tā aizsteigusies kā žigla sieva, pārsegusies krāšņu villaini, izaustu ziedu raibumiem un smaržām.

Diena ir karsta kā uguns, un mēs steidzam savest zem jumta Vainadžu plašo druvu siena devumu — Zemgalē daudzina lielus lietus. Vedam ar divējiem ratiem, un visi esam nosvīduši slapji kā izpeldināti, toties darbs veicas acīm redzot. —

Sestdienas vakarā vedam līdz melnai tumsai, jo pār Vērgales pakalniem aug kupli mākoņu ozoli. Un tiešām, līdz pēdējais vezums uzbraukts kūtsaugšā, spalgs pērkona grāviens sadrebina gaisu. Naktī lietus straumēm šalc pār pagalmu un klētiņas jumtu.

*

Tagad jau ilgāku laiku ik dienas līst lietus, un kaimiņa siena kaudzes top melnas kā purva zeme. Labs ēdamais lopiem tur vairs nebūs!

Mīle saka, lai tagad mēs atpūšoties un krājot spēkus labības laikam. Taču galīgi bez darba nestāvam: rau, jāsalabo salauztie grābekļi, dakšas, jāatvago kartupeļi un cukurbietes.

Ka aizvadīts smags darba cēliens, to liecina cietās tulznas mūsu rokās no dakšu un izkapšu cilāšanas diendienā.

*

Lietainās dienas aizkūpējušas kā dūmi, pametot auglīgu mitrumu vasarāja druvām.

Atspīdot saulei, piebriedušās rudzu vārpas sāk atkal skanēt, graudi top cietāki ar katru saulainu dienu. Kādā augusta rītā Kristaps izstumj labības pļāvēju no šķūņa un saeļļo darbam. Pēcpusdienā, izkapinājuši izkaptis, ejam appļaut malas. Jēzupam sien Haļa, Stasim — Grieta un man — Ieviņa.

Pirmie cirtieni ir nedroši, taču pamazām iemanos un veicas gluži labi.

*

Šodien visi ejam uz tīrumu. Mīle, iedama pa priekšu un nesdama krūzi ar jāņogu sulu slāpju remdēšanai, ieraudzījusi lielo druvu, sāk dziedāt dainu: „Rudzu druva lielījās locīt manu muguriņu; līksi pati, rudzu druva, nelīks mana muguriņa..."

Zib saulē pļaujammašīnas spārni, līst sviedrainas mūsu muguras, un katrs kūlis, pilns saules siltuma, tīkams glaužas rokās. Uz brīdi pacēlis acis, redzu, ka tāpat visos tīrumos kustas cilvēki, darīdami darbu, ko ir darījušas senās audzes un bez kā būtu cilvēkam jāiznīkst.

„Ceļa gājēj," man gribas sacīt ikkatram, kas paiet garām, „apstājies un atsedz galvu! Dod godu zemes kopējam un raženajam audzētājam!" Vakarā Vainadžu lauks lepojas ar staltām statu rindām.

Ejot mājās, redzu, ka kvieši ir kļuvuši tumši zeltaini un auzas balo palsas vakara krēslā — arī tās drīz būs pļaujamas.

Kad esmu klētiņā uz vēsajiem palagiem atlaidies, tad tikai jūtu, kā rokas un mugura sāp.

*

Dienas, pilnas saules karstuma, steigtin steidz. Pirmie rudzu vezumi, lēni šūpodamies, pārlīgo no lauka rijā un kūļi, gaiši skanēdami, krīt tīrajā klonā. Arvien mazāk paliek statu rindu, jo zemnieki grib padarīt darbu īstajā laikā.

Lūk, jau pļaujammašīna tarkšā auzu laukā, un zirņu pākstis izkaltušas gluži baltas!

Darbs dzen darbu, un augu dienu mugura līkst sviedraina, gan vezumus, gan veldrē sakrītušos miežus dakšojot. Tik izkapti asinot, atliek brīdis pārlaist acis pār apkārtni: debesīs ir rāms dzidrums, pļavās zied dzeltenas atāla puķes, un kaimiņu tīrumos tāpat steidz darbus, jo latviešu zemē ir sācies lielais ražas novākšanas laiks.

*

Kā zeltaina bite pāri zemei aizdūkusi vasara, un pirmās zeltainās lapas pamirdz Vainadžu pagalma liepu pazarēs. Pāri druvām mirdz atvasaras zelta mirdzums; vēji, šķiet, saguluši tālos egļu silos.

Lūk, šodien ecējot jauno rudzu zemi, augstu gaisā dzirdu pirmās dzērvju klaigas... Rudens. Nevaru iedomāties, ka man pēc dažām nedēļām būs jāšķiras no Vainadžiem, no Kristapa, puišiem, Ieviņas... Viņi manai sirdij ir kļuvuši tuvi un mīļi!

Atkal pelēkajos tīrumos kustas sējēji, kas kaisa graudus zemē, lai tiktu nākamajam gadam diža rudzu druva. Tāpat kā pavasarī velku birzis, ecēju un dziedādams staigāju pa Vainadžu laukiem; tikai zeme vairs nesmaržo un neklaigā putni: tie cilā spārnus atvasaras dienās tālam ceļam...

Zemnieki priecājas un slavē Dievu, ka ik pārdienas

nelīst lietus, kā parasts rudeņos. Zeme ir sausa, un pēdējie rudens darbi laukos neaizkavējas.

Arī mēs ņemam kartupeļus. Tie izauguši lielī un smagi, kaut gan vasaru teica sausu.

Pirmajā dienā Ieviņa jautā: „Nu, Int, vai atkal nav rokās tulznas un nesāp mugura?" Nē, man nesāp nekas, jo esmu pilns spēka kā lācis un nebēdāju par smagajiem darbiem un groziem.

Vakari ir vēl silti, un spoža mēness gaisma līst naktīs pār rudenisko Vainadžu dārzu. Pēdējās dālijas saplaukušas varavīksnes krāsās, un vakaros man klētiņā smaržo Ieviņas plūktas rasainas asteres.

*

Cukurbiešu laukā, kur pavasarī atstāju savu roku baltumu, izaugušas resnas bietes kā spaiņi. Kristaps saka, ka mazāk par piecpadsmit tonnām nebūšot.

Nedēļas vidū Vainadžos ir kulšanas talka.

Es visu dienu dzīvoju pa šķūni, gan dakšodams uz mašīnas, gan nesdams salmus. Esmu noputējis pelēks kā zeme, un mute un acis pilnas smilšu — toties zeltaini un smagi graudi birst klētiņas apcirkņos.

Cik jauki ir vakarā tīri nomazgāties, celt pie lūpām putojošu alus kausu un priecāties talcinieku vidū!

Tā, nu lielie rudens darbi padarīti, un es mierīgu sirdi varēšu aizbraukt.

*

Pēdējā diena Vainadžos man ir tikpat dzidra kā pirmā: tāpat tālumā zilās dūmakās grimst Kurzemes sili; tikai kastaņām lapas ir kļuvušas dzeltenas kā vasks un klētiņas jumts nobiris ar tām.

Ar putekļu kārtu ir pārklājies mans līgo nakts vainags, un es no tā izvelku sauju sakaltušu zaru ar baltiem ziediem kā vienīgo atmiņu no vasaras un Ieviņas...

Mani izvadīt pagalmā sanākuši visi Vainadžu ļaudis. Un, dodot roku, atvadām saku: „Paldies par visu, ko esat mācījuši! Paldies par rājienu un padomiem — jūs esat mani mācījuši lielai un vienkāršai dzīvei. Šī vasara man, pilsētas aušam, bijusi gaužām derīga. Tagad zinu sviedru sūrumu."

Ieviņas acīs mirdz asaras, un man pašam tās sūrst kā smilšu piebērtas. Ganu ceļš ir kā brīnišķīga rudens noklāta josta, kas izausta zāles zaļuma un lapu zelta dzīpariem.

Uz pelēka akmens sāna birzs malā pamests balts asteres zieds kā atmiņai no aizgājušās vasaras...

Aplokā noglāstu pēdējo reizi zirgu platos un spīdīgos kaklus; Vanadziņam noskūpstu mīksto un silto purnu.

Ejot pāri rugājiem, atminos sviedrainās dienas, kad svīdu gan plaujot, gan sienot kūļus un kraujot vezumus. Sarkanā dābola atālā ganās Mīles mīlules. Zem kuplās liepas pļavas vidū apsēžos, kur, sienu vācot, ēdām launagu. Un atkal man liekas, ka apkārt smaržo vasaras karstā elpa, vīst siena vāli un smejas Ieviņa...

Es vēlreiz domās pārdzīvoju šo vasaru.

Atmiņā kā skaisti ziedi vainagā paviz pavasara dienas, kad rītos pļavas meta miglu, ziedēja ievas un zilganās dūmakās tinās Kurzemes pakalni. Dienas skrēja līdzi putniem.

Pāri tīrumiem kā sidraba mākonis aizkūpēja rudzu ziedi, pļavās reibinādamas smaržoja vīgriezes un dābols — pienāca siena plauja ar darba smagumu un prieku. Sāpēja rokas kā tūkstoš vainās, bet spēku deva saldā rudzu maize. Cik dienās darbs bija grūts, tik atpūta skaista.

Vasaras naktīs tāla rūsa plaiksnījās debesīs, griezes grieza tīrumos un smaržoja siens.

Brieda rudzi!...

Dienas skanēja kā prieka dziesmas, un mana jaunā sirds atplauka skaistajā vasarā.

Pagāja siena plauja Vainadžu pļavās, pienāca labības laiks, atkal mana mugura līka sviedraina un rokās sāpēja tulznas; izturību deva svētā darba darīšanas apziņa, ko mācījos no sirmās Kurzemes sētas ļaudīm.

Dābols vīta vālos, kad pilnā krāšņumā atplauka ziedos Vainadžu pagalma liepas.

Tās bija jaukas dienas!

Un lūk, tagad rudens rāmums sagulis druvās un gāju putni slīd tām pāri tālā ceļā. Vakara klusumā skan dzērvju klaigas, kā aicinot līdzi...

Esi sveicināta, mana mūža krāšņākā vasara...

Esi sveicināta!

Drogu vācēju ievērībai

Mag. pharm. R. JAKOBSONS

Šinī gadā Latvijas ārstniecības augu uzņēmums Rīgā, Mārstaļu ielā 7, un uzņēmuma pilnvarotās iepirktavas uzpirks tikai tās drogas, kuŗas izsludinātas šā gada 1. aprīļa Rīkojumu Vēstneša 78. numurā. Pirms drogu ievākšanas jāiekārto telpas to žāvēšanai un uzglabāšanai. Telpām jābūt tīrām un gaišām, vēlams caurvējš. Jāievāc nedaudzas drogas, bet lielākos daudzumos. Bieži sastopamās drogas, kā, piem., bērzu un avenāju lapas u. c., ne mazāk par vienu kilogramu, bet retāk sastopamās un dārgākās, piem., melnie rudzu graudi, staipekņu sporas u. c., var piegādāt arī mazākos daudzumos. Indīgās drogas jāievāc un jāžāvē atsevišķi. Jāsaudzē retie augi, kā staipekņi (nedrīkst tos izlietot vainagu vīšanai), papardes, dzeguzenes u. c. Vienā vietā nekad neievākt visus augus vai to daļas, bet dažus atstāt.

1. Balto panātņu ziedus (Flores Lamii albi) ievāc no baltajām panātrēm (Lamium album L.). Vislabāk tos ievākt ziedēšanas sākumā. Jāievāc tikai ziedu vainadziņi bez kausiņiem. Vācot ziedu vainadziņi jāņem pirkstos viegli, jo saspiesti tie žūstot maina krāsu, kļūst tumši. Vākšana izdarāma tikai sausā laikā un kad rasa nožuvusi. Žāvēšanai ziedu vainadziņi jāizliek plānā kārtā ēnā, caurvējā; saulē, tāpat augstā temperātūrā žāvēti tie ir brūngani — nederīgi. Pareizi izžāvēti ziedu vainadziņi ir bāli iedzelteni ar tikko jūtamu medus smaržu un saldenu garšu. Tumšu ziedu, ziedpumpuru un lapu piemaisījumi nedrīkst pārsniegt 0,5%. Izžāvētie ziedi uzglabājami sausā vietā. Saiņojami drēbes vai papīra maisiņos, vairumā — ar papīru izklātās koka kastēs.

2. Gailenīšu ziedus ar kausiņiem (Flores Primulae cum calycibus) ievāc no gailenītēm (Primula officinalis Jacq.). Gailenīšu ziedi ir dzelteni, smaržīgi, sakopoti stubļa galā uz vienu pusi noliektā ķekarā. Zieds kārtns (rēgulārs), piltuvveidīgs, kausiņš paliekošs, it kā uzpūsts. Ziedus vāc agri pavasarī, kad tie uzziedējuši. Ziedi ar kausiņu jānoplūc tā, lai tie būtu cits no cita atdalīti, bet ļauj tos ievākt arī ar visu ķekaru, tikai tad ķekara kātiņš nedrīkst būt garāks par 1 cm. Ziedus žāvē ēnā, caurvējā, bet ne saulē, jo tad tie izbal. Gailenīšu ziedi vislabāk uzglabājami sausās telpās, slēgtos traukos, jo citādi tie ātri bojājas; tais ieviešas kukaiņi, un tie ar laiku kļūst zaļi. Ziedus saiņo un pārsūta maisos.

3. Gailenīšu saknes (Radix Primulae) ievāc no gailenītēm (Primula officinalis Jacq.). Gailenīšu saknes ievāc auga ziedēšanas laikā. Augu izrok, nopurina smiltis no saknes, nogriež pilnīgi auga virsējās daļas, lapas un ziedu stubļus, pēc tam to mazgā ātri aukstā ūdenī un žāvē ēnā, caurvējā, liekot vislabāk plati uz sietiem. Gailenīšu saknēm augšējā daļā saskatāms neliels zemes stumbrs, no kuŗa iznāk daudzas apm. 10 cm gaŗas, diegiem līdzīgas saknes. Zemes stumbra krāsa tumši brūna, bet tievo sakņu — gaiši pelēka.

4. Krūkļu mizas (Cortex Frangulae) ievāc no jaunāku krūkļu (Rhamnus Frangula L.) krūmu stumbriem un zariem. Mizas vāc pavasarī, mizu lobu laikā. Ar asu nazi ik pa 20—30 cm visapkārt stumbram pāršķeļ mizu līdz koksnei, savieno šķērsgriezumu ar tikpat dziļu garenisku griezumu un mizu ar rokām noplēš. Mazvērtīgas ir ar nazi drāztas krūkļu mizas. Tās ir skaidām līdzīgas, un tām parasti ir klāt koksnes daļas, kas nedrīkst būt. Mizas žāvē ēnā, caurvējā. Var žāvēt arī brīvā gaisā, tikai jāsarga no slapjuma. Pēc izžāvēšanas mizas var sasiet kūļos, bet to nedrīkst darīt pirms žāvēšanas, jo tad tās sapel. Pareizi izžāvētas krūkļu mizas ārpuse ir pelēki brūna, ar sīkām gareniskām un šķērsām grumbiņām, iekšpuse sarkani brūna, gandrīz pilnīgi gluda, spīdīga, dažreiz ar mazliet izceltām gareniskām svītrām; mizas biezums 1—1,5 mm; žūstot tās saritinās caurītēs.

5. Kreimeņu ziedus, svaigus (Flore Convallariae majalis recent.) ievāc no auga Convallaria majalis L. Jāievāc uzziedējušu kreimeņu ziedi. Tos izmanto visvairāk svaigus, retāk žāvētus. Lietošanai svaigā veidā derīgi ir ziedi ar visu ziedu stubli (kātiņu). Ievāktos svaigos kreimeņu ziedus parasti saliek atsevišķos pušķīšos, apliek tiem apkārt dažas auga lapiņas un sasien slotiņās, lai tie pārsūtot mazāk ciestu. Svaigie kreimeņu ziedi ir krējuma krāsā, smaržīgi.

6. Pelašķu lakstus ar ziediem (Herba Millefolii cum floribus) ievāc no pelašķiem (Achillea millefolium L.). Pelašķu laksti ar visiem ziediem ievācami pašā auga ziedēšanas sākumā, kad lielākā daļa ziedu vēl pumpuros. Augus nogriež gandrīz pie zemes, bet tomēr tā, lai lakstu gaŗums nepārsniegtu 25 cm. Lakstus žāvē ēnā, caurvējā. Žāvētiem lakstiem jābūt dabiskā krāsā, smarža tiem īpata. Nepareizi žāvēti laksti ir brūngani krāsā un bieži pelējuši. Tāpat nederīgi ir

pilnīgi uzziedējuši un pārziedējuši pelašķi, jo tiem stubļi ir jau kļuvuši cieti. Lakstus pēc izžāvēšanas var sasiet arī sainīšos.

7. Rūgto ziepenīšu lakstus (Herba Polygalae amarae) ievāc no rūgtajām ziepenītēm (Polygala amara L.) ziedēšanas sākumā. Var ievākt augu ar visu sīko saknīti, vienkārši to izraujot. Ziepenīšu laksti ir līdz 15 cm gaŗi. Pēc ievākšanas lakstus žāvē, izklātus plānā kārtā — ēnā caurvējā. Žāvēti laksti ir zaļā krāsā, ziedi zili. Nepareizi un saulē žāvētiem lakstiem krāsa ir iedzelteni zaļa un ziedi izbalojuši.

Par dzeršanu un smēķēšanu

Prof. H. BUDULS

Ka dzeršana un smēķēšana nav labas lietas un ka tiklab alkohols, kā arī tabaka bojā veselību, par to sabiedrībā tikpat kā nav divu domu, jo arī paši dzērāji un smēķētāji neapstrīd šo patiesību. Var teikt pat vēl vairāk: bieži vien tiklab dzērāji, kā arī smēķētāji gribētu kaut ko darīt un dažreiz arī šo to dara, lai atbrīvotos no dzeršanas un smēķēšanas paraduma, bet praksē aizvien izrādās, ka gars gan ir labprātīgs, bet miesa vāja, un visi labie nodomi un apņemšanās paliek nereālizēti.

Alkoholiskie dzērieni, tāpat arī tabaka, nevienam nav nepieciešami; vienīgi sabiedriskas tradicijas un paradums ir tie, kas jaunekļus paskubina nepalikt citiem pakaļ un turpināt tās pašas paražas, pie kuŗām turējušies tēvi un tēvu tēvi. Ja dzeršanas un smēķēšanas paraža vispārīgi pieskaitāma negātīvām parādībām cilvēku dzīvē, tad tai savukārt var būt dažādas pakāpes. Nebūtu daudz ko iebilst pret paražu šad tad, ja gadās, zināmos dzīves momentos, dvēseles atraisīšanai un sabiedriskās sadzīves veicināšanai iedzert arī vienu otru glāzīti vieglāka vai stiprāka alkoholiska dzēriena, raugoties pēc katra garšas un izturības. Tāpat nevarētu uzskatīt par lielu pārkāpumu un grēku, ja attiecīgos gadījumos ļaudis, kam tas darītu prieku, uzkūpinātu draudzības pīpi, cigāru vai cigareti, izvairoties no tabakas dūmu laišanas to cilvēku acīs un näsīs, kuŗiem tādi dūmi nav pa prātam. Pret alkoholu un tabaku nevarētu celt lielāku iebildumu, ja tie paliktu, tā teikt, par svētdienas vai svētku piederumu, bet netaptu par ikdienas lietošanas priekšmetu. Ir cilvēki, kas visu mūžu paliek, kā saka, svētdienas dzērāji vai svētdienas smēķētāji, t. i. iedzeŗ vai pīpē tikai piemērotos gadījumos un arī tad paliek lielas mērenības robežās. Turpretim citi dzeŗ katrā izdevīgā gadījumā un katrā sadzīves stāvoklī. Tie ir īstie dzērāji, un tur alkohola lietošana top par absolūti negātīvu un nosodāmu parādību.

Rodas jautājums, kā tas ceļas, ka daži cilvēki visu mūžu paliek par svētdienas dzērājiem jeb ļoti mēreniem alkohola lietotājiem, turpretim citiem dzeršana izvēršas par nenomācamu kaislību, kam viņi upurē visu savu labklājību — kā materiālo, tā garīgo — kā arī beidzot savu veselību. Tieksme pēc reibīgām vielām ir organisma konstitūcionāla rakstura defekta pazīme. Šis defekts jeb trūkums attiecināms sevišķi uz nervu sistēmu. Pilnvērtīgam cilvēkam ar izlīdzinātām fiziskām un garīgām spējām un īpašībām nav nekādas redzamas dziņas pēc reibīgām vielām. Ja šāds cilvēks ar pēdējām arī saskaŗas, tad viņš nepadodas to ietekmei, nesadraudzējas un nesaradojas ar tām un katrā laikā var no to lietošanas atteikties, neizbaudot pie tam nekādu trūkumu vai neērtību. Ir ģimenes, kas vairākās paaudzēs ne dzeŗ, nedz smēķē, vai arī dzeŗ un smēķē ļoti mēreni. Daudzi citi cilvēki vai pat veselas ģimenes, nākot sakarā ar alkoholu vai tabaku, vai arī dažiem retākiem apreibināšanās līdzekļiem, tik ātri un neatvairāmi nokļūst to varā, ka pat tad, ja viņi gribētu no šo līdzekļu lietošanas atbrīvoties, to gribas spēks izrādītos par vāju. Tādi cilvēki nenovēršami top par dzērājiem, kaislīgiem smēķētājiem vai arī citāda veida narkotiķiem. Šīs katēgorijas cilvēki pieder pie neizlīdzinātas, nervozas konstrukcijas cilvēkiem. Nav noliedzams, ka arī slikta audzināšana, slikta apkārtne un labu piemēru trūkums jaunekļus vai nenobriedušus cilvēkus var novest uz neceļiem, un arī labas rakstura īpašības var palikt neizkoptas un neizveidotas, bet to vietā attīstīties sliktas īpašības un paradumi.

Reibīgus dzērienus cilvēki panes dažādi, kas atkal izskaidrojams ar katra atsevišķa organisma īpašībām. Kamēr cilvēks vēl nav alkoholu lietojis, nevar zināt, kā viņš dzeršanu panesīs un cik ātri, cik lielos apmēros viņš dzeršanas paradumam vai netikumam padosies. Ja nu bieži novēro, ka neizlīdzinātas un nenosvērtas dabas indivīds ātrāk padodas dažādām pārmērībām un ekscesiem, to starpā arī dzeršanai vai kaislīgai smēķēšanai, tad dažreiz arī gadās, ka cilvēki, kas ir pazīstami ar savu nosvērto raksturu, atrazdamies attiecīgā sabiedrībā, ar laiku top par alkoholiķiem. Reibīgām vai narkotiskām vielām piemīt īpašība to lietotājus ar laiku ciešāk un ciešāk saistīt pie sevis. Cilvēki no tām vairs netiek vaļā. Bet sevišķi bīstami ir ar šīm vielām nākt tuvākos sakaros ļaudīm ar dažām trūcīgām, neizlīdzinātām organisma pamatīpašībām. Sevišķi viegli nokļūst apreibināšanās kārdināšanā jaunatne, un uz jaunām smadzenēm reibīgas vielas parasti iedarbojas pat liktenīgāk kā uz padzīvojušu cilvēku smadzenēm. Kas jaunībā nav kļuvis par dzērāju, kaislīgu smēķētāju vai citāda veida narkotiķi, tas arī vēlāk parasti par to netop. Cilvēka būtes pamatīpašības var parādīties ne tikai faktā, ka dažs vieglāk padodas dzeršanas vai smēķēšanas netikumam, dažs atkal grūtāk, bet arī pašā apdzeršanās veidā. Alkohols nomāc galvenokārt smadzeņu virskārtas darbību, atstājot smadzeņu apakšējos slāņus jeb centrus, ar kuŗiem pa labai daļai saistīti primitīvie instinkti un dziņas. Atkarā no tam, kādas katram ir pamatīpašības, kas skaidrā galvā bieži vien var palikt mazāk pamanītas vai apslēptas, reibumā daži cilvēki ir un paliek miermīlīgi un draudzīgi, nevienu neaizkaŗot ne vārdiem, ne darbiem. Turpretim daudzi citi dzērumā tiecas uz dažādiem varas darbiem, aizkaŗ citus un parādās kā mežonīgi cilvēki, kam sabiedrisko normu apziņu alkohols it kā būtu kaut kur aizskalojis. Daži cilvēki var daudz dzert, nenonākot stipräka reibuma stāvoklī, citi turpretim noreibst jau no niecīga alkohola vairuma.

Atturības kustības veicināšanai izlietotā propaganda parasti cenšas ļaudis pārliecināt, cik dzeršana kaitīga viņu organismam, lai tos tādējādi pamudinātu izturēties tā, ka tas viņu veselībai nekaitētu. Daudz mazāku vērību diemžēl pievērš tam, ka dzērāji ar dzeršanu ne tikai bojā savas aknas vai smadzenes — ko viņiem varbūt arī nevarētu dažreiz liegt, ja tas tiem sagādātu prieku — bet ka dzerdami un dzērumā viņi skaŗ citu cilvēku intereses, dažkārt pat lielākā mērā nekā savējās. Ja dzērāji bieži sava netikuma dēļ nevar vairs veikt sava amata vai sabiedriskos pienākumus, tad tas daudz retāk mēdz būt tāpēc, ka viņi ar dzeršanu būtu sabojājuši savas aknas, bet gan tāpēc, ka viņi no alkohola lietošanas ir kļuvuši mazvērtīgi, ka viņiem nav vairs savas gribas, pienākuma apziņas, goda vārda, uz ko citi varētu paļauties.

Jā kāds smēķē, tad ar tabakas dūmiem viņš piesātina istabas gaisu, kur atrodas arī līdziedzīvotāji, mēbeles, drēbes, un no tabakas dūmu indīguma apkārtējiem nākas ciest gandrīz tikpat daudz kā pašam smēķētājam; tādā ziņā varbūt pat vairāk, ka smēķētāji pie tabakas dūmiem pieraduši, bet nesmēķētājiem tie ir pretīgi.

Pilnīgi izolēts no citiem neviens nedzīvo, kāpēc katrai cilvēka rīcībai jābūt saskaņotai ne vien ar viņa pašu, bet arī ar apkārtējo interesēm un vajadzībām. Tāpat katram ir zināmi pienākumi ne tikai pret tuvākajiem kaimiņiem, bet arī pret tautu, pie kuŗas viņš pieder. Katrai tautai ir savs gods un savs lepnums; bet tautām ir arī tādas īpašības, ar kuŗām viņas neiegūst cienību. Šādu cienību viņām sagādā atsevišķu tautas locekļu biežāk sastopamas īpašības. Ja vairāk tautībām ir lemts dzīvot kopā un ja vienas tautības piederīgie bieži apdzeŗas un dzērumā pļēguro, tad ar laiku šādu netikumu var uzskatīt par zināmas tautības īpašību. To pašu mērauklu, ar ko apkārtējie mēro šīs tautas atsevišķo locekļu nedarbus, ar laiku sāk piemērot visai tautai. Nevienа nācija nevar pastāvēt bez zināma pašlepnuma un pašapziņas. Ja nu sāk aptrūkt pamata šādam pašlepnumam un pašapziņai, tad ar to tiek apdraudēta ja ne tautas fiziskā eksistence, tad vismaz viņas morāliskais kredits.

Kā dzeršanas, tā arī smēķēšanas gaitas cilvēki aizvien uzsāk jau agrā jaunībā. Daudziem jo daudziem jaunekļiem nav nekādas tieksmes pēc alkohola vai tabakas dūmiem. Daudziem pat nākas pārvarēt zināmus grūtumus, lai ieradinātos dzert vai smēķēt. Šos grūtumus viens otrs uzņemas, gribēdams ar to parādīt, ka viņš nav vājāks par citiem, jau ir ticis pāri bērna gadiem un sasniedzis zināmu pilngadību. Šādiem uzskatiem un aizspriedumiem vajadzētu izbeigties, un jaunekļiem vajadzētu meklēt citas iespējas parādīt savu nobriedumu un vīrišķību, tikai ne banālajā paražā, skolas solu atstājot, labi sadzerties un uzsākt smēķētāja gaitas — ja tās jau agrāk nebūtu uzsāktas. Skolai un sabiedrībai būtu jāpieliek visi spēki, lai jaunatni saglabātu stipru miesā un garā un lai viņu jau pašā ziedā nesagrautu dzeršanas, smēķēšanas un dažādas citas kaislības. Nākotnē tautu sacensība materiālās un garīgās kultūras laukā nebūs mazāka kā līdz šim, un šai sacensībā izredzes pastāvēt ir galvenokārt tām tautām, kam vairāk enerģijas un spara un kas pratīs izvairīties no savas veselības sagandēšanas un nelietderīgas miesas un gara spēku izšķiešanas. Uz mazām tautām tas var zīmēties vēl vairāk nekā uz lielām.

Saimvedim tāvim Zaļkalnam

Priecājos, ka esi atšifrējis manai pagājušajai vēstulei samainītās adreses. Nu man atkal ir jauna lieta, kas interesēs Tevi un pārējos lauku jauniešus — tās ir lauku jaunatnes darba veiksmes sacensības 1944. gadā. Šo sacensību mērķis ir ieinteresēt jaunatni vairāk par lauku dzīvi un darbu, tādējādi stiprinot mūsu tautas pamatu — zemniecību; dot iespēju jaunatnei sacensties veselīgos lauku darbos, tādā kārtā attīstot ikviena jaunieša uzņēmību, neatlaidību, darba prieku un biedriskumu.

Piedalīšanās sacensībās ir brīvprātīga. Tanīs var piedalīties lauksaimniecībā nodarbinātie jaunieši no pilniem 14 līdz 19 gadiem ar mazākais 1 gadu (izpalīgiem 2 vasaru) lauksaimniecības praksi, kas strādā lauku saimniecībās, dārzniecībās un piensaimniecības uzņēmumos, bez tam visi lauksaimniecības mācību iestāžu audzēkņi.

Sacensībās jāpieteicas izpildot un parakstot attiecīgu pieteikumu līdz š. g. 1. jūnijam rajonu agronomiem, lauksaimniecības mācības iestāžu, jaunatnes organizāciju un pienotavu vadītājiem.

SACENSĪBU VIETAS UN LAIKS.

Lauksaimniecībā un mājsaimniecībā sacensību vietas rajonos izrauga rajonu sacensību organizētāji un rīkotāji, vadoties no pieteikušos dalībnieku skaita, satiksmes ērtībām un citiem lokāliem apstākļiem. Sacensības rīkojamas laikā no 15. līdz 25. jūnijam.

Apriņķī sacensību kārtību, vietu un laiku nosaka šo sacensību organizētāji un vadītāji. Sacensības notiek no 1. līdz 3. jūlijam.

Dārzkopībā un piensaimniecībā, ņemot vērā samērā mazāku dalībnieku skaitu, pirmās pakāpes sacensības nenotiek rajonos, bet gan ikvienā apriņķī, apriņķu sacensību vadītāju iepriekš nozīmētās vietās. Izraugoties sacensību vietas dārzkopībā, jāsazinās ar LĢ IĢ Skolu nodaļu, bet piensaimniecībā — ar Latvijas piens. centr. savienību.

Valsts sacensības notiks Rīgā vai tās tuvākā apkārtnē š. g. 14. un 15. jūlijā.

SACENSĪBU ORGANIZĀCIJA UN VADĪBA.

Sacensības organizē Lauksaimniecības ģenerāldirekcija un Latvijas lauks. savienība kopīgi ar LJO un Latvijas piensaimn. centr. savienību. Sacensībā ir trīs pakāpes un tās notiek agronomiskā rajona, apriņķa un Latvijas mērogā. Rajona sacensības organizē un vada raj. agronoms kopīgi ar Lauksaimniecības arodu papildskolas pārzini un pagastu LJO un LLS vadītājiem. Apriņķī sacensības organizē un vada apr. vec. agronoms kopīgi ar LJO un LLS apriņķa vadītājiem.

SACENSĪBU NOZARES UN PAKĀPES.

Sacensības notiek sekojošās nozarēs: a) lauksaimniecībā — zēniem, b) mājsaimniecībā — meitenēm, c) dārzkopībā — zēniem un meitenēm, d) piensaimniecībā — zēniem un meitenēm.

Atkarībā no vecuma un iepriekšējās arodizglītības, sacensību dalībnieki atsevišķās nozarēs tiek iedalīti pakāpēs.

UZVARĒTĀJU GODINĀŠANA. APBALVOJUMI.

Visi rajonu un apriņķu sacensību uzvarētāji saņems apliecības, kuŗās atzīmēta atsevišķa dalībnieka veiksme un sasniegtie rezultāti. Iespējamību robežās uzvarētāji saņems arī balvas. Uzvarētājus valsts sacensībā godinās svinīgā sanāksmē, pasniedzot tiem diplomus un balvas.

Tagad rīkojies, un es ceru, ka Tev kopā ar jūsu tautskolas pārzini būs labi panākumi un jūs sacensībās iesaistīsiet visus attiecīga vecuma jauniešus. Visu labu!

Tavs vadītājs *K. Ritums.*

Mīlā, ērmsmoša!

Šoreiz gribu tev pastāstīt kādu igauņu tautas pasaciņu.

Tas noticis sen, sen atpakaļ, vēl Bābeles torni ceļot. Ļaudis, lūk, iedomājušies to uzcelt līdz pašām debesīm, un tas mīļajam Dieviņam nepatīcis. Tāpēc viņš ņēmis un sajaucis cilvēkiem valodas (līdz tam laikam visi runājuši vienā mēlē) un, lūk, ķilda jau gatavā: igaunis ar krievu, nevarēdami viens otru vairs saprast, ņēmuši katrs otra valodu ļaunā un rāvuši vaļā kauties. Cīņas niknumā krievs pārplēsis igaunim kreklu uz krūtīm vaļā, bet igaunis izrāvis krievam to pavisam no biksēm ārā. Zīds, protams, skrējis apkārt un lasījis lupatiņas, kas nokritušas, bet latvietis — stāvējis un smējies.

Tornis palicis neuzcelts, un tā vēl šodien igaunim krekls uz krūtīm vaļā, krievam tautiskā mode to valkāt pāri biksēm, zīds vēl arvien pievāc, ko var dabūt, bet latvietis — mīl nosmieties par cita nelaimi.

Redzi, un šis stāsts man ienāca prātā, kad dzirdēju Tevi stāstām par savas lauku saimnieces meitu — cik neiznesīga viņa esot, nemaz neprotot ģērbties un par Nīcši tā pat neesot dzirdējusi — hā, hā, hā, hā!

Un es atcerējos arī kādas lauku meitenes stāstus par muļķīgo pilsētas izpalīdzi, kas baidoties no govs un neprotot atšķirt cukurbieti no runkuļa, hā, hā, hā, hā!

Ir jau viņai arī sava taisnība — salīdzinot ar viņu, kas no mazām dienām ir radusi visos darbos, tu esi neveikla un nepraša. Bet protams, par Nīcši vai Raini, vai manis pēc ģeografiju, viņa savukārt zina mazāk par tevi, ģimnazisti.

Un nu jūs stāvat un smejaties viena par otru. Un — vai nav tiesa — drusku, drusku arī tā kā kaunaties viena no otras. Tā klusītiņām. Par to pašu savu nezināšanu.

Bet jūs taču abas esat māsas, abas latvietes. Un kas jādara katrai latvietei? Visi savi spēki, visas savas zināšanas jāliek netā tautas labā.

Darba prasme nebūt nav lauku meitenes pašas nopelns, tāpat kā tava skolas gudrība. Simtiem, simtiem paaudžu to krājušas. No mazmazām dienām jūs abas esat mācītas. Tagad jūsu rinda — mācīt viena otrai to, ko nu katra labāk zina.

Lauku meitene lai apdomā, ka neieradušai pilsētniecei darbs grūts, lai palīdz un ierāda tai savu māku. Un lai uzbaro vājo pilsētas māšeli — tā ka rudenī to vairs māte nepazīst!

Pilsētas meitene lai vīzīgi nerauc degunu par lauku meitenes kleitu vai frizūru — lai liek te savu gaumi lietā! Un ja pa vidu vēl iznāk laiks palauzīties kādā svešā mēlē, jeb palasīt kopā kādu labu grāmatu — vai kaut dziesmu iemācīties, tad tikai es teikšu, ka jūs esat abas labas meitenes.

Izpalīgu sanāksmēs jūs nebūsiet tikai divas vien, tur būs desmit un divpadsmit un divdesmit jauniešu kopā. Lauku un pilsētu jaunieši, zēni un meitenes, bērni vēl, pusaudži un jau jaunekļi. Liels un dažāds būs izpalīgu sanāksmju sastāvs. Varbūt tad kādreiz neies tāpēc gluži tā, kā vajadzētu, bet ir viens, kas visiem kopīgs — visi būsit tur latvieši.

Tāpēc — ja kāds ko labāk zina, tad nesmieties par citiem bet ierādit un palīdzēt ja? Un turēties kopā — tik cieši kopā, ka ne atplēst nevar! Atcerieties tādu teikumu: vienībā — spēks!

Un ja kāds smejas par citiem, saki — nedari tā! Ja viņš vēl smejas — dod tam izlasīt manu vēstuli! Un ja viņš vēl smejas, tad sūti to uz Rīgu — krustmāte Kristīne viņam gan rādīs!

Tātad — mēs smiesimies gan šovasar, un kā vēl, bet nevis cits par citu, bet visi kopā —

hā, hā, hā, hā!

Tava krustmāte

Kristīne.

Latviešu karogs Silezijas zemnieku ciemā

R. ČAKS

Gīsmansdorfā, tālajā Silezijas zemnieku ciemā, jau veselu gadu plīvo Latvijas karogs. To rītos uzvelkot un vakaros nolaižot, ciemam pārskan 30 jauniešu dziedātās latviešu dziesmas. Tālu no dzimtenes, darbā dzīvei gatavodamies, šie zēni domās allaž kavējušies savā tēvzemē.

LJO Gīsmansdorfas lauksaimniecības nometnes dalībniekiem gada laikā bijusi jauka izdevība iepazīties ar skaistām Vācijas pilsētām un zemnieku ciemiem, sniegiem klātiem kalniem un plašo ieleju gleznainību. Strādājot zemnieku sētās, viņi vērojuši vācu zemnieku dzīvi un darbu un guvuši daudzas mākas un atziņas, kas tiem turpmākajā dzīvē lieti derēs.

Dažas nedēļas pirms nometnes slēgšanas jauniešus apciemoja LJO štāba šefa a. i. E. Rullis un lielāka vecāku delegācija. Tēviem un mātēm, brāļiem un māsām bija izdevība redzēt vietas, kur viņu dēli un brāļi pavadījuši veselu gadu no savas jaunās dzīves.

Vecāki bija sevišķi priecīgi, ka varēja noskatīties arī zēnu pārbaudījumus lauksaimniecības mācekļu nosaukuma iegūšanai. Šos pārbaudījumus ļoti labi izturēja vanags G. Hāns un saimvedis I. Pļavnieks. Pārbaudījumos labi veicās arī G. Vīķelim, A. Betkeram, I. Lejam, V. Bendrupam, L. Jansonam, G. Ilenam un J. Muižniekam.

Arī brīvos brīžus nometnes dalībnieki izmantojuši lietderīgi. To apliecināja puišu noorganizētais ciema vakars. Tas bija pulcinājis pilnu turienes sarīkojumu namu ar ciema zemniekiem. Vairākas stundas ilgā priekšnesumu programma saistīja skatītāju interesi, un brāzmainās aplausu vētras gan pēc skanīgi nodziedātajām dziesmām, akrobatiskajiem vingrojumiem vai asprātīgajiem klaunu „trikiem" pauda pelnītu atzinību mūsu zēnu čaklumam un dotumiem. Zēni noorganizējuši jauktu kori, kurā piedalās arī Gīsmansdorfas ciema puiši un jaunavas. Koris dziedāja arī latviešu dziesmas, un tā šis ciema vakars izvērtās par jauku vācu un latviešu draudzības un sadarbības manifestāciju. To sirsnīgās runās atzīmēja arī NSDAP turienes grupas vadītājs skolotājs G. Glēzners (Gleesner), kreisleiters Lāmers (Lahmer) un ciema vecākais Valters (Walter). Vakarā gaŗāku runu teica arī LJO štāba šefa a. i. E. Rullis. Viņš uzsvēra, ka zēni praktiskā darbā rādījuši piemēru latviešu un vācu sadarbībai. Ciema zemniekiem štāba šefa a. i. pastāstīja par latviešu tautas ciešanām un pārdzīvojumiem boļševiku gadā. Runas beigās štāba šefa a. i. E. Rullis norādīja, ka daudzi latviešu jaunekļi cīnās frontē, bet mājās palikušie strādā uzvarai. „Tā mēs visi esam vienoti darbā par brīvību, kultūru un laimīgu Eiropas nākotni. Tādēļ mēs esam te nākuši, lai ar lielu interesi vērotu Vācijas sasniegumus un savstarpējās uzticības garā iegūtu mums un mūsu tautai īstus draugus." Pateicoties par LJO un lauksaimniecības nometnes atbalstu, štāba šefa a. i. E. Rullis pasniedza piemiņas balvas ciema vecākajam Valteram (latvisku alus kausu), HJ štamfīreram Štolpmanim (LJO nozīmi un šķīvi) un nometnes saimniecības vadītājai Vernera jaunkundzei (mūsu tautu meitas skulptūru).

Bez iepazīšanās ar zēnu dzīvi nometnē, pastaigājām apkārtējos kalnos, ielejās un pilsētiņās un zemnieku ciemos, vecākiem un zēniem bija jāveic arī daži citi pavisam neparasti pienākumi. Par tiem bija parūpējies ģenerālkomisāra Rīgā propagandas pārvaldes priekšnieka vietnieks Verchans (Werchan). Kādā rītā viņa sūtīti Gīsmansdorfā ieradās nedēļas apskata filmētāji, un visiem bija jāpozē kameras priekšā un jāpārvēršas par īstiem ekrāna „varoņiem" un „kino dīvām". Dažas dienas vēlāk pie nometnes ēkas klusi piesīca Breslavas raidītāja mašīna. Atkal vairākiem bija mikrofonā jāstāsta savi piedzīvojumi un iespaidi un pēc tam, atskaņojumā klausoties, jābrīnās, cik stipri „pārvērtusies" izklausās paša balss.

Tā nemanot aizskrēja dienas un pienāca laiks doties prom. Lepnās „kalešās" ciema zemnieki mūs aizveda Rūbankas stacijā, un elektriskais dzelzceļš, cauri kalniem un daudzām rūpniecības pilsētām vīdamies, dažās stundās aizvizināja skaistajā Oderas krastu pilsētā — Breslavā. Bija 8. maijs, un pilsētā jau ziedēja ābeles un kastaņas. Spirgts pavasaŗa zaļums sveica svešas zemes ceļiniekus, kas nekavējoties trauca skatīt pilsētas skaistākās un ievērojamākās vietas un celtnes. Pilsētas valdes nams (Rathaus), Gadu simteņu halle (Jahrhunderthalle), Sporta stadions, senlaicīgie dievnami, piemineklī un daudzām salām bagātīgi greznotā Oderas upe saistīja mūsu interesi un apbrīnu. Tā piecpadsmit zēnu piederīgie šai ceļojumā guva arī skaistus un paliekošus iespaidus par neredzēto zemi un svešajām pilsētām.

Breslavā, 1944. g. maijā

Zēni jūsmīgi traucas apsveikt savus vecākus.

„Kā klājas?"
„Labi! Kas jauns mājās?"

LJO štāba šefa a. i. E. Rullis uzrunā nometnes dalībniekus un viņu vecākus.

Foto: J. Linde.

MŪSU ABONENTIEM.

Ar III cet., t. i. ar 7. num. no līdzšinējiem „Latvju Jaunatnes" abonentiem abonēšanas maksu iekasēs tikai vietējās pasta iestādes. Tādēļ lūdzam naudu tieši apgādam vairs nesūtīt. Jaunus abonentus pasta iestādēs pieņems no 8.—20. jūnijam. Atgādinām abonentiem nokārtot maksājumus par II cet. līdzšinējā kārtībā, iemaksājot pasta tek. rēķinā 582.

Apgāds „Kontinents".

LJO

CENTRS.

LJO vadības štābs intensīvi strādā, izveidojot organizācijas dzīvi un izkārtojot iekšējos noteikumus. Tomēr pats galvenais vasaras posmā ir izpalīgu dzīves kārtošana un lauku jaunatnes darba veiksmes sacensību organizēšana. Visa Latvijas jaunatne ir laukos, tādēļ arī viss darbs tiek virzīts turpu.

Pilsētās palikušos jauniešus iesaista gaisa aizsardzības dienestā un citos palīdzības darbos. Skolu departaments atļāvis gaisa aizsardzības dienestā Rīgā un 400 pārējās pilsētās iesaistīt 450 jauniešu.

Uz 4. militārās apmācības nometni šinīs dienās izbrauks 200 latvju zēni. Lauksaimniecības darba nometnes Latvijā jau uzsākušas darbību Kandavā zēniem un Priekuļos — meitenēm. Vistuvākajā nākotnē darbību uzsāks nometnes Mežotnē, Durbē un citur.

Uz 2. lauksaimniecības nometni Vācijā 21. maijā izbrauca 2. grupa.

LJO piedalījās lielā jaunatnes drauga un audzinātāja ģenerāļa Goppera izvadīšanā uz pēdējo dusu Brāļu kapos un sirds guldīšanā dzimtajos kapos — Trikātā.

No LJO atvadvārdus teica J. Liepiņš: „Savā dzīvē tu biji nesamierināms boļševiku ienaidnieks. Šai cīņā tu pastāvēji un gāji mocekļa nāvē un paliki varonības un cīnītāja paraugs latviešu jaunatnei. Solāmies tavas idejas nest un sēt tālāk jaunatnē latviešu tautas nākotnē — audzinot to ciešā apņēmībā: stāvēt arvien modri par savu tautu un tēvzemi."

RĪGAS PILSĒTAS APRIŅĶIS.

Rosīgi darbojas gaisa aizsardzības motociklistu grupa, kas jau prot braukt un godam izturējusi motociklistu pārbaudījumu. Apmācības gaisa aizsardzības dienestā uzsākuši jau vairāki simti jauniešu. Rīgā esošie LJO zēni un meitenes 7. jūnijā izbrauca uz Carnikavu, kur piedalījās meža dienās.

Ģimenes dienā jaunatne ar vecākiem pulcējās AS zālē, kur kopējās dziesmās un priekšnesumos pavadīja pāris stundas. 2. Rīgas pils. meiteņu vienība ģimenes dienā iepriecināja 10 karavīru ģimenes ar pašu darinātām rotaļlietām, bērnu čībām un ziediem.

LIEPĀJAS PILSĒTA UN APRIŅĶIS.

Lai iepazītos ar darbību uz vietas, Liepāju apmeklēja štāba šefa a. i. E. Rullis un deva norādījumus turpmākajam darbam. Liepājnieki rosīgi rīko lauksaimniecības darba nometnes — 3 zēniem, 1 meitenēm, un vienu nometni rīko kāda tautskola. — Pilsētā darbu uzsākusi aviācijas vienība.

DAUGAVPILS APRIŅĶIS.

Apm. 150 Daugavpils zēni un meitenes piedalījās TP un KP ziedojumu vākšanā gan kā vācēji, gan ziņneši. Arī avīzes ievainotajiem no marta mēneša iznēsā LJO dalībnieki. Liela rosība valda 10. Vaboles vienībā, ko vada B. Galvāns, un sanāksmēs bieži piedalās gandrīz visa skola. — Arī Indras vienība rāda lielu rosmi — iekārto lauciņus, vāc ārstniecības augus, gatavo paciņas leģionāriem un mācās tautības mācību.

RĒZEKNES APRIŅĶIS.

Pēc visiem terrora uzbrukumiem apriņķa pilsētai rēzeknieši kļuvuši vēl cietāki un apņēmīgāki un ar dedzīgām un paļāvīgām sirdīm, čaklām rokām un nešaubīgu ticību savām spējām iesaistījušies LJO darbā, kādēļ šai apriņķī ir lielākais dalībnieku skaits. Darba apstākļi šeit grūtāki nekā citur, bet panākumi labāki. Rēzeknes apriņķī ir lielākā Latvijas vienība; tā rosīgi darbojas Maltā P. Jozāna vadībā.

MADONAS APRIŅĶIS.

1. vienība TP ziedojumu vākšanas akcijā savākusi RM 2.153,62.

VALMIERAS APRIŅĶIS.

1. maijā Valmierā notika pirmais jaunatnes rīts, kur kā viesi piedalījās 4. vienības dalībnieki no Rūjienas ar savu programmu.

RŪJIENAS JAUNATNE GODINA PULKVEDI VEISU.

LJO 4. vien. Rūjienā š. g. 20. apr. valsts ģimnazijas telpās notika ar Dzelzs krusta Bruņinieka pakāpi apbalvotā mirušā plkv. Valdemāra Veisa piemiņas brīdis. Pēc vien. vad. sēru vēsts paziņošanas sanāksmes dalībnieki pieceļoties noklausījās J. Mediņa Āriju klavieru atskaņojumā. Tad sekoja skol. V. Bērzupa referāts, kurā tika godināta mūžībā aizgājušā pulkveža drosme un kvēlā tēvzemes mīlestība. Ref. nobeidzot, klātesošie nodziedāja Tautas lūgšanu. Vēl runāja kapt. Motmillers, aicinot jaunatni uz lieliem darbiem un sekošanu drosmīgiem latviešu vīriem. V. B.

JAUNATNES ROSĪBA SLOKĀ.

LJO 7. Rīgas vienība 1. aprīlī kamīna vakarā pulcināja arī neorganizēto jaunatni. Sanāksmes svinību brīdī daudzināja dzimto zemi, tad vadītāji stāstīja par darbību vasarā un pēc tam noskatījās pašu priekšnesumus un rotaļas. — Pasīvās gaisa aizsardzības dienestam noorganizēta jaunatnes ugunsdzēsēju komanda, kuŗas 15 locekļiem sarīko regulāras nodarbes. — Dzimta veikusi pirmās mazkalibra šaušanas apmācības jūrmalas kāpās. — Vienības vadības kadrs noorganizēts, jo 7 dalībnieki bijuši saimvežu un kopvežu kursos Rīgā. *Ākis.*

LJO MEITEŅU DARBS.

Kurmenes MA vienība atsūtījusi Rīgas slimnīcām 26 pāŗus pašu pagatavotu čību.

Lieldienās Krustpils kaŗa lazareti apmeklēja 6 vienības, apdāvinot kaŗavīrus ar olām, sainīšiem un „šļūcenēm". Jēkabpils meiteņu apriņķa vadītāja piedalījusies arī TP kopas braucienā uz Lietuvu — Šauļiem un Telšiem, kur nodevusi 3 meiteņu vienību dāvanas.

Viena Krustpils vienība apmeklējusi ievainotos kaŗavīrus Jelgavas kaŗa slimnīcā ar 100 dāvanu saiņiem, 2 kannām piena un saknēm.

Krustpils pilsētas vienība apgādā ar laikrakstiem turienes kaŗa lazareti.

Liepājas pilsētas meiteņu vienības vēl šo pavasari noadījušas 210 pāŗu cimdu, 53 pāŗu zeķu un 4 kaklautus, kas nosūtīti uz fronti. Visčaklākās šai darbā bijušas ģimnazijas meitenes.

Ludzas MA vienības Lieldienās arī apmeklējušas slimnīcas un apdāvinājušas ievainotos. Vēl pirms vadītāja rīkojuma daudzas meitenes izteikušas vēlēšanos ierīkot un apstrādāt lauciņus pēc mazpulku parauga, kas arī tiek organizēts.

Talsu valsts ģimnazijas meitenes Pūpolu svētdienā apmeklējušas ievainotos, apdāvinot tos čībām, sainīšiem, grāmatām.

4 Daugavpils MA dalībnieces beigušas sanitāros kursus.

Priekules ūdens dzirnavās pašlaik atrodas 1. MA lauksaimniecības nometne ar 11 dalībniecēm.

SMAIDOŠĀS LATVIEŠU DARBA MEITENES.

Divas latviešu darba meitenes — Irēne Freimane un Rute Jansone nesen bija gaŗākā atvaļinājumā Rīgā. Viņu darba dienesta nometne atrodas Holksenā, t. s. Lineburgas stepēs (Hanoverā). Tur pavadīts jau vesels pusgads, un tas abām darba meitenēm sagādājis daudzus patikamus brīžus. Ceļojumi skaistajā apkārtnē, Nirnbergas, Vircburgas, Getingenas u. c. pilsētu apmeklēšana viņām ilgi paliks atmiņā kā jauki piedzīvojumi. Interesanta un saistīga arī dažādām parašām bagātā nometnes dzīve, bet darbu sirsnīgo un atsaucīgo vācu zemnieku saimniecībās abas meitenes neuzskata par grūtu. Un kad ziņkārīgais avīžnieks jautā, kā ir ar uzturu — darba meitenes smaidīdamas pastāsta, ka visas nometnes dalībnieces pa šo laiku pieņēmušās svarā no 5—10 kg! „Par to daudzas nav visai iepriecinātas," viņas piebilst un te nu jāsaprot — rūpes par slaido līniju!

„Esam priecīgas, ka pieteicāmies darba dienestā. Te pavadīto laiku nenožēlosim. Kad pārbrauksim dzimtenē — studēsim medicīnu," ir smaidošo darba meiteņu atbilde uz jautājumu par viņu nodomiem pēc darba dienesta beigšanas. rč.

Foto: A. Berķis.

Loks un bultas

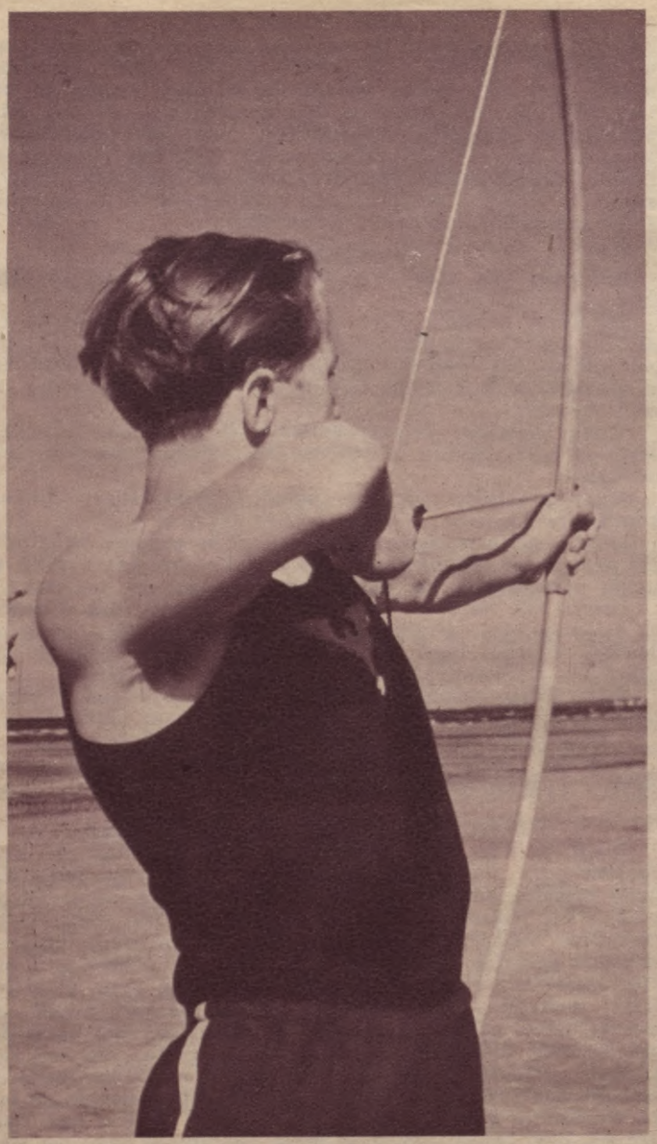

Izšķir divus loku veidus — parasto un salikto. Parastais loks pēc būtības ir vienkārša, šmauga rīkste, ap vidu resnāka, abos galos tievāka. Pa visu pastāvēšanas laiku, gadu tūkstošu mijā šis loks visā visumā maz mainījies un ja mainījies, tad tikai sīkumos. Viduslaikos, lai pastiprinātu loka atsperīgumu, to šad un tad mēdza pārklāt ar raga plāksnēm. XV—XVI g. s. italieši sāka darināt tērauda lokus, bet sevišķi iecienīti tie netika. Pa lielākai daļai parastie loki atšķiras savā starpā ar gaŗumu un materiālu.

Daudz mākslīgāki darināti t. s. saliktie loki, kas bija izplatīti visā Āzijā, senos laikos arī ap Vidus- un Melno jūru dzīvojošo tautu starpā un Ziemeļamerikas eskimosu ciltīs. Eskimosu un Āzijas galējo ziemeļu tautu loki, trūkstot attiecīgajam koku materiālam, darināti no raga, atsevišķiem koka gabaliņiem un dzīvnieku dzīslām. Vairumam salikto loku pamatmateriāls ir tomēr koks. Austrumzemju loku pagatavošana ir visai komplicēta. Vispirms, lai loks kļūtu izturīgāks un atsperīgāks, tā priekšpusē gareniskā virzienā ar īpašu līmi piestiprina vārītas dzīslas, kas izskalstot tā piekļaujas lokam, ka kļūst par tā neatdalāmu sastāvdaļu. Līdzīgā kārtā loka iekšējo pusi apliek ar raga plāksnītēm. Pēc tam visu loku rūpīgi apvelk ar ādu, tāsīm jeb līdzīgu materiālu, izkrāso un pārklāj ar caurspīdīgu laku. Pagatavošanas laikā loku vairākas reizes žāvē, palēnām, nedaudz ieliecot loka vidus daļu, bet galus saliecot augšup. Lai lokam uzliktu stiegru, tad gali atkal jāatliec atpakaļ. Paiet vismaz 5 līdz 10 gadi, kamēr loks ir pilnīgi gatavs. Protams, ka šādi loki ir ļoti dārgi. Toties tiem, sevišķi t. s. turku lokiem, pasaulē nav bijis un nebūs līdzīgu. To spēks ir apbrīnojams. No nelielā turku loka, kas brīnumviegli uzvelkams, labs šāvējs šāva līdz 900 m tālu. Turpretī ar vislabākajiem eiropiešu lokiem šāva ne tālāk par nepilniem 600 m — parasti droši mērķī trāpīt varēja, šaujot uz 200—300 metriem.

Mūsu laikos lokam kā kaŗa jeb medību ierocim kultūras zemēs vairs nav nozīmes. To lietā vēl vienīgi dažas mežoņu tautas. Bet šaušana ar loku ir jo silti ieteicama kā veselīgs sports, kas vingrina miesu un asina prātu. Šaušanu ar loku kopš seniem laikiem piekopj kā sportu Šveicē, Beļģijā, Japānā un Anglijā. Pēdējā laikā tas atradis daudzus cienītājus visās pasaules malās. Arī pie mums priekš boļševiku iebrukuma šis sports sāka ieviesties. Un ir vērts, lai to kultivētu tālāk.

Nav nemaz tik grūti pagatavot pašam kārtīgu sporta loku, ar ko var droši trāpīt mērķī uz 30—40 m. Ar labu loku krietns šāvējs aizšaus pat līdz 200 m. Pagatavojot loku, nopietna vērība jāvērš uz koka šķirni un pareizu apstrādāšanu. Par labākajiem loku kokiem uzskata īvi un osi, mazāk derīga ir kļava. Visvienkāršāk ir nogriezt pēc iespējas slaidu, ap 3 cm resnu un 130 cm gaŗu rīksti, ļaut tai izžūt un pēc tam apdrāzt tā, lai, sākot no vidus, tā vienmērīgi uz galu pusi kļūtu tievāka. Bet jāņem vērā, ka drāzt var tikai vienu pusi; loka ārpusei jābūt gluži veselai.

Ļoti labu oša koka loku var uztaisīt, ja liek galdniekam izgriezt ap 120—130 cm gaŗu 2—2,3 cm resnu četršķautnainu līsti, bet tā, lai koka šķiedras stieptos tieši gareniskā virzienā. Šo līsti tad nu apstrādā ar nazi, rupjvīli un smalkāku vīli un tāpat tikai no vienas puses — no tās, kas būs loka iekšpuse. Kad loks jau ieguvis savu īsto veidu, abos tievgalos iegriež pa robam stiegras piestiprināšanai. Stiegrai vislabāk ņemt vairākkārt kopā savītu kaņepāju aukliņu. Vājākiem lokiem noderēs arī vienkārša kaņepāju aukla. Tagad nu loka līste jāsavelk līka. Tas jādara vienmērīgi, atbalstot vienu līstes galu pret zemi, uzmanīgi spiežot kreiso celi taisni vidū līstei un turot otru galu kreisajā rokā. Pēc tam, kad loks sāliekts un atsiets, tā iekšējo pusi vēlreiz apstrādā ar rupjvīli. Jāatzīmē, ka pilnīgi gatavam lokam stiegra cieši pievienota, t. i. piesieta ir tikai vienā galā. Otrā galā to piestiprina ar īpašu cilpu. Tas tādēļ, lai pēc šaušanas stiegras cilpu varētu noņemt, ko dara, lai nemazinātos loka atsperīgums.

Bultas pagatavo, izdrāžot tās vai nu no taisna priežu koka jeb arī taisnām rīkstēm vai koka zariem, kas iepriekš jāizkaltē. Tām jābūt apmēram izstieptas rokas gaŗumā. Bultas augšgalā vai nu iestiprina metalla smaili, jeb vienkārši atstāj augšgálu resnāku. Katrā ziņā augšgalam jābūt smagākam par apakšgalu, un bultas līdzsvara punktam jābūt apmēram vienā trešdaļā no visas bultas gaŗuma, skaitot no augšgala. Bultas lejas galā iegriež jeb ievīlē nelielu robu, kur iegulties stiegrai un apm. 1 cm virs roba pielīmē 3 pusspalvas, ko iegūst, pāršķeļot gareniski ar nazi veselu spalvu.

Šaujot ar loku, ļoti daudz kas atkarājas no tā, vai prot loku pareizi uzvilkt. Dažādās zemēs un tautās ar laiku ir izveidojušies vairāki loka uzvilkšanas paņēmieni. Divi ērtākie un labākie parādīti zīmējumā. Tēmēšanā piedalās vienlīdz acs un loka turētāja roka.

Viens kas piebilstams: šaujot ar loku, jāievēro vislielākā uzmanība. Jāraugās, lai šaušanas virzienā neatrastos cilvēki, tāpat lai blakus stāvētāji nekad neizvirzītos uz priekšu. Nekad nešaut gaisā, ja tuvumā ir dzīvas būtnes, jo bulta, lejup krizdama, var ievainot tos. Loks ir tāds pats ierocis kā citi, un tādēļ, rīkojoties ar to, jābūt uzmanīgam.

Ls.

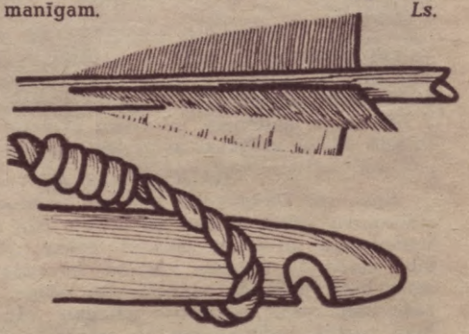

Loka gala ierobs stiegras cilpai un bultas spalvojuma novietojums.

Stiegru uzvelk ar rādītāja un vidējo pirkstu, bultu viegli pietur starp lielo un rādītāja pirkstu.

Kāds cits paņēmiens: stiegru atvelk ar trim vidējiem pirkstiem. Bulta gul starp rādītāju un vidējo pirkstu. Pamēģiniet paši, kā labāk!

PAGĀTNES ATMIŅU UN NĀKOTNES IZREDŽU MISTROJUMS.

Izpalīdzība ir mana stiprā puse. Tā nu tas ir bijis un varbūt būs ar'. Trīsreiz mammai nekas nav bijis jāsaka, un ja tēvs pēc siksnas grābstījās, es jau sen biju gabalā. Kādreiz atnācu atpakaļ arī, sevišķi ja žagari bija brālim jānes vai ievārījums pašam. Virtuvei malku piegādāt — sīka lieta! Tā pati nāk pa trepēm augšā. Kas vien sētā par mani mazāks, trīsgadīgo sētnieka Jāni ieskaitot, stiepj pa pagalei, es tikai sakrauju pakrāsnē un saņemu paldievs. Tā es izpalīdzu citām mātēm viņu resgaļus ganīt un tiem pašiem ar pāris krusttēva cara laika pogām zekseru spēlei.

Neba jau tik vien man tā darba ar izpalīdzēšanu. Kas tad izstāvēs rindās pēc kino, cirka un teātŗa biļetēm mātei, tās māsai un tēva brālēnam ar brūti! Kas papirosus pieskapēs tēvam, vectēvam un tantei Jūlai, kas arī paklusām uzvelk! Kas noskatīsies, kuŗā veikalā atvests sviests, kuŗā šodien konfektes un kuŗā ko dabū bez kartītēm! Kas mātei pačukstēs, ka tēvs ož pēc šņabja, un kas tēvam parādīs mātes jauno cepuri? Visa mana dzīve un viss mans darbs ir viena vienīga izpalīdzēšana.

Pat pret svešiem cilvēkiem esmu pati laipnība. Tramvajā nekad neaizņemšu vietu, bet braukšu uz buferiem un tukšā nemaz nekāpšu iekšā. Kuģītī uz laipas nestumdīšu citus, bet lēkšu pāri malai un pie kino ieejas labāk līdīšu pa apakšu nekā grūdīšos ar elkoņiem citu ribās. Uz ielas kungiem es ķeŗu vēja nestas cepures, dāmām salasu izbirušu sīknaudu un vecākiem cilvēkiem panesu nastas, ja tie nāk pa ceļam. Kad būšu liels, es jaunkundzēm ballēs palīdzēšu uzvilkt nokritušas kurpes un sava paša sievai lāpīšu zeķes.

Laikam pilsētai būs gana līdzēts. Es pārceļos uz laukiem ar godam pelnītu izpalīga titulu. Nu tik es gribētu redzēt, kam es tur nevarētu izpalīdzēt, vai sunim asti gredzenā griezt, vai govij gaisā celt.

Ganīšana ir sīkums. To es zinu no grāmatām. Papucini suni, papļikšķini pātagu, un govis ēd griezdamās. Pasnaud drusku, palasi drusku, un pusdiena klāt. Aunu var iemācīt badīties, bulli baurot, teļus bizot un suni ķerties govīm astēs. Taču savs laiciņš paiet lopiņu skološanā. Ja gadās krūmi, var kurt uguni un cept kartupeļus, pavasarī un rudenī — kad tos tik zemē var atrast. Labs tas darbiņš, kas padarīts; gards kumoss, kas nopelnīts. Ja ganāms mežā, var kāpt kokos pie vārnām, baidīt zaķus, mācīties pa pūciski un meklēt govis kaimiņu labībā. Ja tuvumā kaimiņu gans, var izmainīties nažiem, aprunāt saimnieces un apmest kopēju kūleni.

Pusdienās būtu jāšķin lapas, jābaro cūkas, jāsanes žagari un drusku jānosnaužas, bet ja pamanās pazust, var līst ogās un ābolos, izrevidēt pagraba virsu, klēts apakšu, riju un kūtsaugšu. Ja saimniekiem vai kalpiem gadās jaunāki gada gājumi, var sastādīt reģimenti un kļūt par tās pavēlnieku. Tad var uzzināt to, ko visi nezina, un izdarīt to, ko pats nedrīkst.

Pēcpusdienās var darīt to pašu, ko no rīta, bet ja tas apnīk, var riet kā suns un baidīt aitas. Pēc saules jāprot noteikt pulksteni, pēc suņa astes saimnieka tuvumu un pēc bezdelīgām rītdienas laiku. Ja visu to prot un var, var dzīvot un nodzīvot visu vasaru par prieku sev, radiem un saimniekam.

Tiek stāstīts, ka vienmuļības pārtraukšanai būšot rumules, izpalīgu sanāksmes un citi svētki. Rumulējoties cits citu mēģinot saslapināt un neviens neņemot ļaunā. Izpalīgu sanāksmēs saimnieki ganot lopus, bet izpalīgi dauzoties apkārt. Tie vingrinoties jaunos laika kavēkļos, stāstot savus piedzīvojumus un iemācoties tādus nedarbus, ko visi vēl nezina. Citos svētkos varot ilgāki palikt gultā un sagaidīt ciemā vecākus, lai arī tiem tiek savs prieks par laukiem un to labumiem.

Bez tiešajiem pienākumiem izpalīgam jāveicot arī sabiedriskie. Jānokārto rēgulāra pasta apmaiņa starp kaimiņu pretējo dzimumu, saimnieka vēctēvam jālasa avīze priekšā un māju meitām jāpasaka, kā tām svētdienās piestāv divstāvu cekuli pēc pilsētas modes.

Mēslu vedamā un kopjamā laikā izpalīgi braucot zirgus. Tā esot svaidīšanās starp kājām iešanu un vizināšanos, bet ja tas apnīkot, varot vezumu ielaist grāvī un bļaut: „Raz, dva, reizā!", kad to ceļ laukā. Pēc vēlēšanās izpalīgus pielaižot arī govju slaukšanā, biešu retināšanā, kartupeļu stādīšanā un ņemšanā un citos smalkos darbos izmeklētā sabiedrībā. Tad varot iemācīties daudz jaunu vārdu, zīmīgu salīdzinājumu un spēcīgu izteicienu sava paša garīgās bagāžas palielināšanai.

Jā, tā tas viss esot. Kā būs, to redzēsim!

Krišs Klipata.

Izdevējs: LJO stāba šefs. Apgāds — Kontinents, Palasta ielā 3. Tālr. 22310. Galvenais redaktors RAIMUNDS ČAKS. Iekārtojis MARČERIS VITOLIŅŠ. Iznāk vienreiz mēnesī. Atsevišķs numurs maksā RM 0,40. Redakcija Rigā, Adolfa Hitlera (Brīvības) ielā 34/36-10. Tālr. 92856. Redaktors run. no plkst. 8—10.

10T(5) V 44 Deutsche Verlags- und Druckerei-Ges. im Ostland m. b. H. Riga, Schmiedestr. 29.